

Regional utveckling

19

Förslag till statsbudget för 2004

Regional utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Regional utveckling.....	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling	11
2.3	Skatteavvikelser	13
3	Politikområde Regional utvecklingspolitik.....	15
3.1	Omfattning.....	15
3.2	Utgiftsutveckling	15
3.3	Mål	16
3.4	Politikens inriktning	19
3.5	Insatser	22
3.5.1	Verksamhetsområde Programlagda utvecklingsprojekt	22
3.5.2	Verksamhetsområde Kapitalförsörjning.....	26
3.5.3	Verksamhetsområde Kommersiell service.....	26
3.5.4	Insatser utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen	27
3.6	Resultatbedömning politikområde Regional utvecklingspolitik.....	27
3.6.1	Resultat	27
3.6.2	Verksamhetsområde Programlagda utvecklingsprojekt	28
3.6.3	Verksamhetsområde Kapitalförsörjning.....	36
3.6.4	Verksamhetsområde Kommersiell service.....	40
3.6.5	Analys och slutsatser	42
3.7	Revisionens iakttagelser.....	46
3.8	EG:s samtliga strukturfonder.....	46
3.9	Budgetförslag	47
3.9.1	33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	47
3.9.2	33:2 Landsbygdslån.....	52
3.9.3	33:3 Transportbidrag	52
3.9.4	33:4 Glesbygdsverket.....	53
3.9.5	33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006 ..	53

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	9
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	11
2.2 Härledning av ramnivån 2004-2006, Utgiftsområde 19 Regional utveckling.....	13
2.3 Beräknade skatteavvikelser enligt 2003 års ekonomiska vårproposition	13
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	16
3.2 Resultatindikatorer.....	17
3.3 Fördelning av resurser mellan basverksamhet och projektverksamhet åren 1999-2002 (uppskattade belopp i mnkr)	23
3.4 Åtgärder som under 2002 finansierats av anslag inom utgiftsområde 19	28
3.5 Uppskattad finansiering av de regionala tillväxtavtalen fördelat på olika aktörer åren 2000-2002	31
3.6 Beviljade medel inom de regionala tillväxtavtalen inom olika insatsområden under 2002 fördelat på län	32
3.7 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionala företagsstöd åren 1999-2002 ¹	37
3.8 Kvinnor i procent av beräknad sysselsättningsökning för de regionala företagsstöden åren 1999-2002	37
3.9 Utbetalda generella regionala företagsstöd åren 1999-2002 ¹	38
3.10 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelserna, regionala självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen under 2002 fördelat på län/organ ¹	39
3.11 Utbetalt transportbidrag fördelat på län åren 2000-2002	40
3.12 Stöd till kommersiell service fördelat på län åren 1999-2002	41
3.13 Vissa uppgifter om EG:s strukturfonder perioden 2000-2006	47
3.14 Anslagsutveckling.....	47
3.15 Anslag för regionalt utvecklingspolitiska åtgärder.....	47
3.16 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	48
3.17 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	52
3.18 Anslagsutveckling.....	52
3.19 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:2 Landsbygdslån	52
3.20 Anslagsutveckling.....	52
3.21 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:3 Transportbidrag	53
3.22 Anslagsutveckling.....	53
3.23 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:4 Glesbygdsverket	53
3.24 Anslagsutveckling.....	53
3.25 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	55
3.26 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006.....	55

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2004, i fråga om ramanslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 3 200 000 000 kronor under åren 2005–2012 (avsnitt 3.9.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2004, i fråga om ramanslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006* göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 3 500 000 000 kronor under åren 2005–2008 (avsnitt 3.9.5),
3. för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 19. *Regional utveckling* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	1 514 835
33:2 Landsbygdslån	ramanslag	20 000
33:3 Transportbidrag	ramanslag	346 000
33:4 Glesbygdsverket	ramanslag	25 612
33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	ramanslag	1 200 000
Summa		3 106 447

2 Regional utveckling

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Regional utvecklingspolitik.

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Den nya Regionala utvecklingspolitiken gäller fr.o.m. 2002.

I linje med den nya politiken har riksdagen i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition beslutat att byta namn på utgiftsområdet från Regional utjämning och utveckling till Utgiftsområde 19. Regional utveckling (prop. 2002/03:100, bet. 2002/2003:FiU21, rskr. 2002/03:235). Riksdagen har även beslutat att anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* fr.o.m. 2004 skall redovisas under utgiftsområde 22. Kommunikationer.

Utgiftsområdet omfattar huvudsakligen medel som länsstyrelserna, och i vissa län regionala självstyrelseorgan eller kommunala samverkansorgan, samt Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och regeringen förfogar över för regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd. Medlen kan användas för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram. Utgiftsområdet omfattar vidare utbetalningar av transportbidrag som beviljas av NUTEK. Utgiftsområdet omfattar även utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden, som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgiftsprognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
Politikområde 33 Regional utvecklingspolitik	3 219	3 155	3 433	3 106	2 957	2 957
37:7 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. ²	169	446	489	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utveckling	3 388	3 601	3 922	3 106	2 957	2 957

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

² Anslaget är fr.o.m. 2004 uppfört under utgiftsområde 22. Kommunikationer.

Sammanlagda reservationer och anslagssparanden uppgick till 2 235 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 2002.

För 2002 uppgick anslagen till sammanlagt 3 563 miljoner kronor. Utfallet på 3 388 miljoner kronor för budgetåret 2002 inkluderar 28 miljoner kronor från äldreanslagen A11 *Regionalpolitiska insatser* och 33:9 *Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner*.

Avvikelsen mellan anslagna medel och utfall för 2002 uppgick till 175 miljoner kronor och beror främst på förskjutningar framåt i tiden av genomförandet av insatser inom ramen för anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* samt projekt inom EG:s strukturprogram. De lägre utbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden innebar även lägre utbetalningar för medfinansiering av strukturprogram från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*.

Anslagna medel för 2003 uppgår till 3 601 miljoner kronor. Utgiftsprognosen på 3 922 miljoner kronor för 2003 inkluderar 139 miljoner kronor från äldreanslagen 33:7 *Särskilda regionala utvecklingsprogram*, 33:9 *Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner* samt A11 *Regionalpolitiska insatser*. Avvikelsen mellan anslagna medel och utgiftsprognosen uppgår till 321 miljoner kronor. Den beror främst på ökade utgifter inom anslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000–2006* och utgifter inom nämnda äldreanslag. Regeringen bedömde i 2003 års ekonomiska vårproposition att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 3 609 miljoner kronor under 2004.

De viktigaste föreslagna förändringarna inom och i förhållande till den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen är följande.

Anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* flyttas från utgiftsområde 19. Regional utveckling till utgiftsområde 22. Kommunikationer i enlighet med beslut i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition.

Till anslaget 33:3 *Transportbidrag* under utgiftsområde 19. Regional utveckling överförs 10 000 000 kronor från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera ökade utbetalningar av transportbidrag.

Till anslaget 38:4 *Turistfrämjande* under utgiftsområde 24. Näringsliv överförs 10 000 000 kronor från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpoli-*

tiska åtgärder för att användas till turistfrämjande åtgärder.

Till anslaget 32:1 *Länsstyrelserna m.m.* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande överförs 500 000 kronor från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*. Medlen skall användas för att finansiera Länsstyrelsernas i Örebro och Västerbottens län administrationskostnader för gemenskapsinitiativprogrammen Urban respektive Interreg IIIB Norra Periferin med 250 000 kronor vardera. Medlen skall återföras till utgiftsområde 19. Regional utveckling när genomförandet av strukturperioden avslutats.

Till anslaget 40:2 *Konsumentverket* under utgiftsområde 24. Näringsliv överförs 2 000 000 kronor från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera Konsumentverkets arbete med att stödja länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan i framtagandet av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

Till anslaget 40:2 *Konsumentverket* under utgiftsområde 24. Näringsliv överförs dessutom 3 000 000 kronor från utgiftsområde 19. Regional utveckling för att finansiera Konsumentverkets arbete med den s.k. servicedatabasen. Finansiering sker dels med 1 500 000 kronor från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, dels med 1 500 000 kronor från anslaget 33:4 *Glesbygdsverket*.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för 2004 till 3 106 447 000 kronor, beräknas för 2005 till 2 957 043 000 kronor och för 2006 till 2 957 478 000 kronor.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2004-2006, Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	3 608	3 608	3 608
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	1	1	2
Beslut	-40	-40	-40
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
<i>Volym</i>			
Överföring till/från andra utgiftsområden ²	-462	-462	-462
Övrigt	0	-150	-150
Ny ramnivå	3 106	2 957	2 957

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FIU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Fr.o.m. 2004 förs anslaget 37:1 IT-infrastruktur:Regionala transportnät över till utgiftsområdet 22. Kommunikationer.**Tabell 2.3 Beräknade skatteavvikelser enligt 2003 års ekonomiska vårproposition**

Miljarder kronor

	2003	2004
Regional nedsättning av socialavgifter	0,43	0,44
Elförbrukning i vissa kommuner	0,51	0,51
Summa	0,94	0,96

2.3 Skatteavvikelser

Regionala utvecklingspolitiska insatser i vissa utsatta regioner sker även genom särregler i skattelagstiftningen. Dessa redovisas i det följande.

Regional nedsättning av socialavgifter

Vid beräkning av arbetsgivaravgifter får arbetsgivare med fast driftsställe i stödområde A göra ett avdrag med 10 procent på lönesumman upp till 852 000 kronor. Nedsättningen är en utvidgning av den generella nedsättningen av socialavgifterna på 5 procent.

Elförbrukning i vissa kommuner

Normen för skatt på elektrisk kraft utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 22,7 öre/kWh under 2003. I Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt i kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen, Ljusdal och Torsby är dock skattesatsen nedsatt till 16,8 öre/kWh. Avvikelsen uppgår således till 5,9 öre/kWh.

3 Politikområde Regional utvecklingspolitik

3.1 Omfattning

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Den nya Regionala utvecklingspolitiken gäller fr.o.m. 2002.

Inom politikområdet finns myndigheten Glesbygdsverket.

Övriga myndigheter och organ, som har uppgifter inom den Regionala utvecklingspolitiken, är bl.a. länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen, de kommunala samverkansorganen, NUTEK, Verket för innovationssystem (VINNOVA), universitet och högskolor, Arbetsmarknadsverket (AMV), Banverket, Vägverket, Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) och Arbetslivsinstitutet (ALI).

Regional utvecklingspolitik omfattar fler åtgärder än de som vidtas med de anslag som ingår inom utgiftsområde 19. Regional utveckling. I propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet framhålls det att åtgärder inom i princip samtliga politikområden och därmed utgiftsområden sammantaget är av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen och därmed för möjligheterna att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken. Dessa åtgärder finns främst inom politikområdena Regional utvecklingspolitik, Näringspolitik, Arbetsmarknadspolitik, Utbildningspolitik, Transportpolitik, de delar av Forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, Landsbygdspolitik, politikområdena inom de areella näringarna, Kulturpolitik, politikområde IT, elektronisk kommunikation och post, Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande, Storstadspolitik, Konsumentpolitik,

Regional samhällsorganisation, Integrationspolitik och Allmänna bidrag till kommuner.

3.2 Utgiftsutveckling

Från och med 2004 skall i princip all årlig revision avgiftsbeläggas (Avgifter vid Riksrevisionen, prop. 2002/03:63, bet. 2002/03:FiU27, rskr. 2002/03:189). Avgifter och ersättningar tillförs statskassan och redovisas mot inkomsttitel. För anslagsfinansierade myndigheter som under 2003 inte erlägger någon avgift för årlig revision medför föreslagen nyordning en tillkommande kostnad. En kostnad som myndigheterna föreslås kompenseras för genom en nivåhöjning av anslagen från och med nästa år.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgiftsprognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
<i>Anslag inom utgiftsområde 19</i>						
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 453,4	1 522,8	1 491,0	1 514,8	1 514,8	1 514,8
33:2 Landsbygdsån	4,5	60,0	10,5	20,0	20,0	20,0
33:3 Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken ²	11,0	0	0	0	0	0
33:4 Transportbidrag	353,4	346,0	346,0	346,0	346,0	346,0
33:5 Glesbygdsverket	26,5	26,4	26,5	25,6	26,2	26,6
33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	1 282,4	1 200,0	1 420,0	1 200,0	1 050,0	1 050,0
33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram	59,5	0	91,0	0	0	0
2001 33:9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner	19,5	0	46,0	0	0	0
2000 A11 Regionalpolitiska insatser	9,0	0	2,0	0	0	0
Totalt för politikområde Regional utvecklingspolitik	3 219,1	3 155,3	3 433,0	3 106,4	2 957,0	2 957,5

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.² T.o.m. budgetåret 2000: Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken.

För 2002 uppgick anslagssparandet till 1 353 miljoner kronor. Utfallet på 3 219 miljoner kronor för budgetåret 2002 inkluderar 28 miljoner kronor från äldreanslagen A11 *Regionalpolitiska insatser* från budgetåret 2000 och 33:9 *Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner* från budgetåret 2001. Avvikelsen mellan anslagna medel och utfallet uppgår till 94 miljoner kronor.

Anslagna medel för 2003 uppgår till 3 155 miljoner kronor. Utgiftsprognosen på 3 433 miljoner kronor inkluderar 139 miljoner kronor från äldreanslagen. Avvikelsen mellan anslagna medel och utgiftsprognosen uppgår till 278 miljoner kronor.

3.3 Mål

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Regionalpolitiken har fr.o.m. 2002 omvandlats till en ny politik för hållbar regional utveckling i alla delar av landet. Den nya Regionala utvecklingspolitiken har inga geografiska avgränsningar. Den utgår från de lokala arbetsmarknadsregionernas funktionssätt och bedrivs i såväl gles- och landsbygd,

i små och medelstora städer samt i storstadsområden.

Motivet för att bedriva en Regional utvecklingspolitik i alla delar av landet är bl.a. att den nationella tillväxten utgörs av summan av den tillväxt som skapas lokalt och regionalt. Den samlade nationella tillväxten är således delvis abhängig hur väl de förutsättningar som finns lokalt och regionalt tas tillvara. Även makroekonomiska förutsättningar är av betydelse för den samlade tillväxten. Syftet är att etablera och utveckla en sammanhållen politik för alla delar av landet som kan anpassas till regionala skillnader och förutsättningar. Även fortsättningsvis kommer det t.ex. att behövas riktade åtgärder för geografiskt avgränsade områden, som ur ett europeiskt och nationellt perspektiv bedöms ha särskilda behov.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Med väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner avses att de är så attraktiva för människor och företag att det är möjligt att ta tillvara den potential och livskraft som finns i alla regioner. Med hållbar avses att politiken skall bidra till att nuvarande och kommande generationer kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och ekologiska

förhållanden. Hållbar tillväxt är tillväxt som bidrar till hållbar utveckling.

Med en god servicenivå i alla delar av landet avses att politiken skall bidra till att människor och företag har tillgång till kommersiell och offentlig service i tillräcklig omfattning. Med kommersiell service avses främst tillgång till dagligvaror och drivmedel. Med offentlig service avses servicefunktioner, som tillhandahålls av såväl statliga som kommunala aktörer. Kollektivtrafikförsörjning räknas i detta sammanhang inte som en serviceåtgärd. Såvitt avser den kommunala servicen är statens roll att bidra, inte minst genom det kommunala skatteutjämningssystemet, till att skapa ekonomiskt likvärdiga förutsättningar i alla delar av landet.

Effekterna av hela den Regionala utvecklingspolitiken bör kunna avläsas utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. De ekonomiska och sociala effekterna bör avläsas i hur väl lokala arbetsmarknadsregioner har utvecklats i termer av främst ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Politikens resultat skall även kunna avläsas i hur väl åtgärderna lyckas uppnå de nationella jämställdhetsmålen. Vad gäller den ekologiska dimensionen bör effekterna stämmas av mot de nationella miljökvalitetsmålen. Effekterna bör i framtiden vara möjliga att redovisa i förhållande till de statliga insatserna inom politikområdet.

För att underlätta resultatredovisningen har politikområdet fr.o.m. 2002 delats upp i tre verksamhetsområden. Dessa är: Programlagda utvecklingsprojekt, Kapitalförsörjning och Kommersiell service. Målet för verksamhetsområdet Programlagda utvecklingsprojekt är att medverka till ökad samverkan mellan olika politikområden för hållbar regional utveckling. Målet för verksamhetsområdet Kapitalförsörjning är ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen och som därmed bidrar till fler nya arbetstillfällen. Målet för verksamhetsområdet Kapitalförsörjning skall fr.o.m. 2004 vara en hållbar tillväxt i stödföretagen som därmed bidrar till fler nya arbetstillfällen för kvinnor och män. Slutligen är målet för verksamhetsområdet Kommersiell service en god tillgång till kommersiell service. Målet för verksamhetsområdet Kommersiell service skall fr.o.m. 2004 vara en god tillgång till kommersiell service för kvinnor och män.

Regeringen har givit ITPS i uppdrag att påbörja ett utvecklingsarbete om hur politikområdet Regional utvecklingspolitik bör följas upp

och effektutvärderas. En delrapport med förslag på inriktning skall redovisas senast den 31 december 2003. Uppdraget skall slutredovisas senast den 31 maj 2004. Glesbygdsverket skall lämna förslag till hur politikområdet bör följas upp och effektutvärderas avseende den del av målet som avser en god servicenivå i alla delar av landet. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003. Dessutom har Statskontoret fått i uppdrag att kartlägga och analysera genomförda uppföljningar och utvärderingar av arbetet med regionala tillväxtavtal. Med en utgångspunkt i en kartläggning skall en samlad processbild av arbetet med regionala tillväxtavtal utarbetas och denna skall ligga till grund för en utveckling av de regionala tillväxtprogrammen. Statskontoret skall delredovisa uppdraget senast den 17 november 2003 och slutredovisa senast den 27 februari 2004.

Indikatorer

Tabell 3.2 Resultatindikatorer

Regionala tillväxtavtal	- Samverkan - Mervärde
Projekt inom EG:s strukturfonder under perioden 1995-1999	- Antal nya och bevarade arbetstillfällen - Antal nystartade företag
Projekt inom EG:s strukturfonder under perioden 2000-2006	- Antal nya och bevarade arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män - Antal nystartade företag uppdelat på kvinnor och män
Landsbygdsstöd och sysselsättningsbidrag	- Förväntat antal nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män - Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft (indikatorn kommer fr.o.m. 2004 vara uppdelad på kvinnor och män) - Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden (gäller endast landsbygdsstöd) - Antal kvinnor respektive män som finns anställda, samt kvinnor och män som finns på ledningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen (gäller fr.o.m. 2004)

Regionalt utvecklingsbidrag	<ul style="list-style-type: none"> - Förväntat antal nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män - Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft (indikatorn kommer fr.o.m. 2004 vara uppdelad på kvinnor och män) - Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden - Antal kvinnor respektive män som finns anställda, samt kvinnor och män som finns på ledningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen (gäller fr.o.m. 2004) - Förädlingsvärde - Omsättning - Vinstmarginal
Såddfinansiering	<ul style="list-style-type: none"> - Antal anställda och överlevnadsgrad 5 år efter beslutstidpunkten (gäller fr.o.m. 2004) - Antal kvinnor respektive män som finns anställda, samt kvinnor och män som finns på ledningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen (gäller fr.o.m. 2004)
Transportbidrag	<ul style="list-style-type: none"> - Antal kvinnor respektive män som finns anställda samt kvinnor och män som finns på ledningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen (gäller fr.o.m. 2004)
Stöd till kommersiell service	<ul style="list-style-type: none"> - Utveckling av tillgången till kommersiell service för kvinnor och män (gäller fr.o.m. 2004) - Antal kvinnor respektive män som finns anställda, samt kvinnor och män som finns på ledningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen (gäller fr.o.m. 2004)

Indikatorerna som här anges skall utvecklas. Viktiga underlag i detta arbete är de uppdrag som kommer att redovisas till regeringen enligt ovan.

Indikatorer för att följa utvecklingen i landets regioner är den regionala lönesumman för kvinnor och män för alla sysselsatta och andelen förvärvsarbetande 20-64 år för kvinnor och män uppdelat på lokala arbetsmarknadsregioner.

Målet för verksamhetsområdet Programlagda utvecklingsprojekt är att medverka till ökad

samverkan mellan olika politikområden för hållbar regional utveckling. Regionala tillväxtavtal utgör under perioden 2000-2003 det centrala verktyget för att nå förbättrad samordning av resurser och insatser på regional nivå. Resultatindikatorer av arbetsformen tillväxtavtal utgörs av samverkan mellan olika parter och det mervärde det förväntas leda till. De samlade programdokumenten styr användningen av EG:s strukturfondsmedel. Resultatindikatorer inom EG:s strukturfonder under perioden 1995-1999 är antal nya och bevarade arbetstillfällen och antal nystartade företag. Resultatindikatorer inom EG:s strukturfonder under perioden 2000-2006 är antal nya och bevarade arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män och antal nystartade företag uppdelat på kvinnor och män.

Målet för verksamhetsområdet Kapitalförsörjning är t.o.m. 2003 ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen och som därmed bidrar till fler nya arbetstillfällen. Inom Kapitalförsörjning ingår regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering via länsstyrelser och självstyrelseorgan och stöd till kommersiell service, dessa benämns selektiva regionala företagsstöd. Resultatindikatorer för företagsstöden, förutom stöd till kommersiell service och såddfinansiering, är förväntat antal nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män, genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft samt investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Från och med 2004 skall resultatindikatorer genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft uppdelas på kvinnor och män. För regionalt utvecklingsbidrag finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten såsom förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal. Resultatindikatorn för såddfinansieringen är fr.o.m. 2004 antal anställda och överlevnadsgrad 5 år efter beslutstidpunkten. För det generella företagsstödet transportbidrag bedriver regeringen ett utvecklingsarbete avseende redovisning av stödformens effekter.

Målet för verksamhetsområdet Kommersiell service en god tillgång till kommersiell service. Resultatindikator för stödformen stöd till kommersiell service är fr.o.m. 2004 utveckling av tillgången till kommersiell service för kvinnor och män.

För samtliga regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service skall fr.o.m. 2004 finnas resultatindikatorn antal kvinnor respektive män

som finns anställda, samt kvinnor och män som finns på ledningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen.

De regionala tillväxtavtalen ersätts 2004 av regionala tillväxtprogram. Resultatindikatorer kommer att tas fram inom respektive regionalt tillväxtprogram för att kunna mäta insatsernas effekter utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. Insatser inom programmen skall även stämmas av gentemot de nationella jämställdhetsmålen och de nationella miljö kvalitetsmålen. NUTEK har i uppdrag att lämna förslag till utformning, samt stödja länen i utvecklingen av ändamålsenliga uppföljningssystem för genomförandet av tillväxtprogrammen. Syftet är bl.a. att underlätta uppföljningen av statliga medels, främst utgiftsområde 19. Regional utveckling, regionala effekter och möjliggöra vissa nationella aggregeringar.

3.4 Politikens inriktning

För att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken inriktas denna mot att skapa en hållbar tillväxt och en god servicenivå i alla delar av landet. Statens viktigaste roll är att skapa goda grundförutsättningar – nödvändiga strukturer för en sådan utveckling. Kommande generationer skall kunna erbjudas sunda ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden. Ökad jämställdhet mellan kvinnor och män och en ökad förståelse för integrationens och mångfaldens stora betydelse för en hållbar regional utveckling är därmed av central betydelse.

Hållbar tillväxt skapas på lokal och regional nivå, av människor i företaget och med hjälp av den service som framför allt kommuner runt om i landet svarar för. Den lokala och regionala nivån blir också allt viktigare för ett företags konkurrenskraft eftersom innovationsförmågan ökar om en fungerande kunskapsöverföring och samspel med andra företag, kommuner, landsting och organisationer kommer till stånd. Det är regeringens uppfattning att arbete i gemensamma partnerskap i hög grad bidrar till en lokal mobilisering. Eftersom förutsättningarna och villkoren varierar över landet är större lokal och regional handlingsfrihet viktigt för en god regional utveckling. Politiken måste vara föränderlig och kunna anpassas till den lokala och regionala nivåns förutsättningar och nya villkor.

För att åstadkomma en hållbar regional utveckling krävs bl.a. att strategier för de för politiken viktigaste samhällsområdena utvecklas på lokal och regional nivå. Samtliga län skall utarbeta breda regionala utvecklingsprogram. En bred samlad utvecklingsstrategi för hållbar regional utveckling kan sedan ligga till grund för olika delprogram inom de olika sektorer som skall bidra till att uppnå för regionen gemensamma mål. Regionala tillväxtprogram bör betraktas som ett sådant delprogram. Programmen har som utgångspunkt att tillvarata lokala och regionala resurser och förutsättningar i arbetet för en hållbar regional tillväxt. Arbetskraftsförsörjningen är ett område som särskilt skall uppmärksammas i programarbetet, något som även förväntas bidra till arbetet med EU:s sysselsättningsriktlinjer. Ett syfte med programarbetsformen är att lärandet skall öka och goda resultat spridas.

Olika delar av landet skall inte ställas mot varandra. Staten skall uppmuntra till samarbete, men även till konkurrens, som viktiga drivkrafter för framväxt av kreativa miljöer och dynamiska regioner. Hela landet har mycket att vinna på att samarbeta, bristande – eller mycket ojämn – tillväxt skapar problem. Både problem i tillväxtregioner och i regioner som har geografiska lägesnackdelar eller i dag upplever stora strukturella förändringar måste tas på allvar. Den Regionala utvecklingspolitiken utgår från de lokala arbetsmarknadsregionernas funktionssätt och bedrivs i såväl gles- och landsbygd, i små och medelstora städer samt i storstadsområden. Det bör klargöras på vilket sätt politiken skall förhålla sig till olika typer av regioner i syfte att bättre ta vara på deras olika möjligheter att bidra till en hållbar utveckling och välfärd.

Politiken skall inriktas mot att förstärka de lokala arbetsmarknadsregionerna, så att de blir utvecklingskraftiga. Olika politikområden, till exempel Transport-, Forsknings- och Utbildningspolitiken, Näringspolitiken samt kommunernas ekonomi är avgörande för alla regioners möjligheter att utvecklas. Utbyggnaden av högskolor har skapat en stark högskola i varje län som fungerar som kraftcentra för förnyelse och dynamik. Genom väl utbyggda kommunikationer och tillgång till infrastruktur i bred bemärkelse ökar också människors möjligheter att bo, arbeta och studera på olika platser.

Regeringen kommer att arbeta vidare med att utveckla styrningen av de myndigheter vars

verksamheter är av stor betydelse för en hållbar regional tillväxt och välfärd.

Det är viktigt att myndigheternas lokalisering får en större spridning över landet. Det handlar primärt om att noga pröva om nya myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller vissa andra orter eller i anslutning till de regionala stödområdena.

Det finns ett starkt beroendeförhållande mellan tillväxt och välfärd. Det är inte bara välfärden som är beroende av tillväxten. För att alla skall kunna vara med och bidra till tillväxten är välfärden, i form av till exempel god barnomsorg, skola och sjukvård, en förutsättning. För allt fler företag i vårt land är den välfärdsservice som kommunerna svarar för en viktig konkurrensfaktor. Välfärden, i form av goda levnadsvillkor och en fungerande service, måste därför säkras i alla delar av landet. Det kommunala skatteutjämnningssystemet skall utvecklas. Systemet är viktigt för att även fortsättningsvis behålla ekonomiskt likvärdiga serviceförutsättningar i alla delar av landet. Större lokal och regional handlingsfrihet är en viktig förutsättning för att skapa en hållbar tillväxt. Det är därför också viktigt att staten avlastar kommunerna så att de kan arbeta med utvecklingsfrågor. Statliga och kommunala aktörer skall, i en tydlig ansvarsfördelning, samverka för människors och företags bästa. De kommunala samverkansorganen är särskilt viktiga i detta sammanhang eftersom de har det regionala utvecklingsansvaret.

Att målsättningarna i EG:s strukturfondsprogram uppfylls är viktigt för den regionala utvecklingen och för att Sverige skall tillgodogöra sig återflödet från EG:s strukturfonder fullt ut. Regeringen avser att noga följa upp resultaten av de avslutade strukturfondsprogrammen för perioden 1995–1999 liksom utvecklingen av de nuvarande programmen för perioden 2000–2006. I samband med halvtidsöversynen 2003 kan anpassningar av programmen göras bl.a. i syfte att eftersträva ökad samverkan med övriga områden inom den Regionala utvecklingspolitiken.

I den pågående diskussionen om nästa strukturfondsperiod, dvs. efter 2006, har regeringen en budgetrestriktiv grundinställning. Den förestående utvidgningen ställer krav på en reformering av såväl sammanhållningspolitikens innehåll som dess finansiering. En utgångspunkt för regeringens ställningstagande har varit riksdagens uttalande i samband med budgetpropositionen

för 2003 (prop. 2002/03:1, bet 2002/03:NU2, rskr. 2002/03:77).

Huvuddelen av strukturfondsmedlen bör, av solidaritetsskäl och för att stärka den inre marknaden, gå till de nya medlemsstaterna, som har störst behov av stöd till ekonomisk och social utveckling. Regeringen anser att detta bäst kan uppnås genom att fokus i sammanhållningspolitiken ändras från utjämning mellan regioner till utjämning mellan länder. Relativt välmående medlemsstater bör i första hand själva kunna utjämna regionala skillnader inom respektive land. Därigenom skapas också förutsättningar för att sänka nivån på EU:s strukturfondsbudget.

Sverige förordar således utjämning mellan länder, men om ett regionalt perspektiv skulle komma att tillämpas även under nästa programperiod, skall avgränsningen av mål 1-regioner ske enligt nuvarande regelverk, vilket inkluderar gleshetsområdet i norra Sverige i enlighet med Sveriges anslutningsfördrag till EU. För insatser utanför mål 1 måste finnas ett verkligt gemenskapsintresse och en begränsad budget. Regeringen menar att gränsöverskridande och transnationellt samarbete har ett mervärde på gemenskapsnivå och att det samtidigt blir viktigt inte minst i Östersjöregionen. Inom samma begränsade budget kan regeringen också tänka sig ett nytt reformerat mål 2 med tonvikt på tillväxtfrämjande inslag i linje med Europeiska rådets beslut i Lissabon och Göteborg, för att på så sätt bidra till att nå målen om konkurrenskraft och hållbar utveckling.

För områden med geografiska lägesnackdelar är också den framtida utformningen av EG:s statsstödsregler, som styr utformningen av de regionala företagsstöden, viktig. Sverige eftersträvar i detta sammanhang att begränsa företagsstödens omfattning i EU och att bevara de anpassningar som finns med hänsyn till de nordiska geografiska särdragen.

Riksdagens revisorer presenterade 2001 en granskning av Glesbygdsvverkets roll i regionalpolitiken. Revisorerna anser att verkets uppdrag är otydligt och att målen för verksamheten är svåra att följa upp. Med anledning av granskningen föreslår revisorerna att regeringen bör ta initiativ till en översyn av Glesbygdsvverkets roll i den regionalpolitiska myndighetsorganisationen. I propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet bedömer regeringen att Glesbygdsvverkets roll inom den nya Regionala utvecklingspolitiken bör utvecklas och tydliggöras.

I augusti 2002 fattade regeringen beslut om att tillkalla en särskild utredare med uppgift att genomföra en översyn av Glesbygdsvverkets roll och uppdrag inom politiken (Översyn av Glesbygdsvverkets roll och uppdrag inom den nya regionala utvecklingspolitiken, dir. 2002:112). Utredningens slutbetänkande (SOU 2003:29, Mot en ny landsbygdspolitik) överlämnades till regeringen i april 2003. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen tillsatte 2001 en utredare som skulle lämna förslag till inriktning, effektivisering och organisering av statens insatser för företagsutveckling på regional nivå (Insatser för tillväxt och företagsutveckling på regional nivå, dir 2001:103). Utredaren lämnade sitt betänkande till regeringen i november 2002 (SOU 2002:101, Företagsutveckling på regional nivå). Utredningen har remissbehandlats. Regeringen delar utredningens analys att systemet för insatserna bör förenklas och effektiviseras. Regeringen avser dock att fortsätta beredningen av lämpliga former för samverkan och samordning.

Regeringen arbetar för närvarande med att utarbeta en innovationsstrategi. Åtgärder skall bedrivas inom ett antal politikområden. De nationella initiativen och prioriteringarna skall samordnas med åtgärder inom de regionala tillväxtprogrammen, som avses bli viktiga instrument för genomförandet.

Riksdagen har med anledning av regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet, bedömt att det krävs en kombination av olika offensiva strategiska åtgärder och riktade åtgärder för att nå målet för den Regionala utvecklingspolitiken. Inom utgiftsområde 19 Regional utveckling redovisas vad regeringen hittills har gjort samt vad regeringen avser att göra inom utgiftsområdet för att förverkliga detta. Övriga initiativ och åtgärder som genomförts redovisas under respektive utgiftsområde.

Följande tre områden är i fokus för att nå målet för politikområdet:

Flertalet politikområden och utgiftsområden tar regionala hänsyn

Regeringens ambition är att utveckla en sammanhållen politik för en hållbar regional utveckling, inom vilken nationella sektorsmål och prioriteringar på ett systematiskt sätt kan utformas med hänsynstagande till skilda regionala behov och förutsättningar. Åtgärder inom

flertalet politikområden och utgiftsområden är sammantagna av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen och därmed för möjligheterna att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken. För att skapa en hållbar tillväxt och säkra välfärden i alla delar av landet skall samtliga statliga myndigheter ta regionala hänsyn. Detta framgår av Verksförordningen (1995:1322) och förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete. Därutöver har vissa statliga bolag till uppgift att uppfylla särskilda samhällsintressen. Vissa företag har dessutom en serviceskyldighet som omfattar hela landet. Regeringen har i regleringsbrev för myndigheter inom de politikområden, som är av störst betydelse för den regionala utvecklingen, ställt tydligare krav på att de skall bidra till att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken.

Samverkan för en hållbar regional tillväxt

En viktig förutsättning för hållbar tillväxt är att öka samförståndet och dialogen mellan olika delar av samhället. Det är i samverkan som den hållbara tillväxtens förutsättningar bäst skapas. De regionala tillväxtprogrammen är centrala instrument för att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken. Programmen syftar till att samordna insatser inom olika politikområden för att genom sektorsamverkan bidra till att utveckla hållbara lokala arbetsmarknadsregioner utifrån ett näringslivsperspektiv. Åtgärder inom EG:s strukturfondsprogram är betydelsefulla för att uppnå målet för politikområdet. Dessutom utgör de en viktig medfinansiering av tillväxtprogrammen. Selektiva regionala företagsstöd är betydelsefulla för att främja utvecklingen av näringslivet i de nationella stödområdena och som medfinansiering av ovan nämnda program. Stöd till kommersiell service är viktigt för att upprätthålla försörjningen av dagligvaror och drivmedel i serviceglesa områden. En stor del av insatserna inom den Regionala utvecklingspolitiken skall genomföras inom ramen för de regionala tillväxtprogrammen och EG:s strukturfondsprogram. En del av insatserna kommer dock att genomföras inom mindre program. Syftet med flera av programmen är att de skall bidra med kunskap och stöd som är viktiga för utformningen och genomförandet av tillväxtprogrammen.

Generella stimulansåtgärder

För att främja framför allt näringslivets utveckling i vissa utsatta regioner är generella stimulansåtgärder betydelsefulla i form av bl.a. särregler i skattelagstiftningen. Det finns en regional nedsättning av socialavgifter som är en utvidgning av den nedsättning som mindre företag i alla delar av landet får. Även skattesatsen för elförbrukning i vissa kommuner är nedsatt. Därutöver främjas näringslivets utveckling i vissa delar av landet genom Transportbidraget.

3.5 Insatser

3.5.1 Verksamhetsområde Programlagda utvecklingsprojekt

En av strategierna för att uppnå den Regionala utvecklingspolitikens mål är ett tydligare regionalt utvecklingsansvar för vissa politikområden och en utvecklad helhetssyn. Inom ramen för de regionala tillväxtavtalen respektive de regionala tillväxtprogrammen sker en sektorssamordning för att nå samsyn kring prioriteringar av insatser i länen. Den regionala projektverksamheten är en viktig medfinansiering till dessa avtal och program. Medlen utgör viktiga flexibla medel som kan anpassas till den lokala och regionala nivåns förutsättningar och prioriteringar. Den regionala nivån har därmed inflytande över medlens användning. Den regionala projektverksamheten kan därmed fungera som överskridande och samordnande instrument mellan olika sektorer.

Den största delen av programlagda utvecklingsprojekt bedrivs inom de regionala tillväxtavtalen samt inom EG:s strukturfondsprogram. De senare utgör även en betydelsefull medfinansiering av tillväxtavtalen. Därutöver bedrivs projekt på central nivå dels av regeringen, dels av NUTEK. Regeringen bedriver dessutom central projektverksamhet i form av mindre program.

Verksamhetsområde programlagda utvecklingsprojekt består av:

- Central projektverksamhet inkl. mindre program
- Regionala tillväxtavtal åren 2000–2003
- Regionala tillväxtprogram åren 2004–2007
- EG:s strukturfonder 2000–2006

Central projektverksamhet inklusive mindre program

Central projektverksamhet

Regeringen har beslutat om 203 miljoner kronor varav 100 miljoner kronor avser delfinansiering av mindre program och engångsinsatser för att främja bl.a. entreprenörskap, innovationssystem och kluster samt kommersiell service. Vidare har 35 miljoner kronor beslutats om i syfte att bistå de kommuner som har särskilda omställningsproblem på grund av struktumvandlingar inom Försvarmakten. Regeringen har vidare beslutat om totalt 35 miljoner kronor i statlig medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram mål 3 och gemenskapsinitiativet Leader+. Regeringen har beviljat 0,5 miljoner kronor av avsatta 3 miljoner kronor till informationsinsatser i syfte att främja utvecklingen av lokala initiativ avseende regionala kreditgarantiföreningar. En kreditgarantiförening ställer garantier för lån och andra krediter som småföretagen har behov av. Föreningens verksamhet bygger på engagemang från lokala aktörer och finansieras av bl.a. medlemsavgifter. I övrigt avser projektverksamheten i huvudsak medfinansiering av insatser för etablering och utveckling av offentlig verksamhet av betydelse för den regionala utvecklingen.

Under året har NUTEK fattat beslut om totalt 46 miljoner kronor. Medlen har huvudsakligen beviljats till projekt av pilotkaraktär. Projektet kännetecknas av att de har nationell tillämpbarhet, dvs. erfarenheterna skall kunna spridas till andra regioner. Prioritet har givits till projekt som utvecklar de regionala tillväxtavtalen och kommande regionala tillväxtprogrammen.

Av NUTEK:s projektverksamhet avser 26 miljoner kronor medfinansiering av projekt vid lokala och regionala resurscentra för kvinnor. En stor del av dessa projekt avser utbildningsinsatser och kompetensutveckling.

Lokala och regionala resurscentra för kvinnor

Lokala och regionala resurscentra för kvinnor finns på cirka 130 platser i Sverige. Dessutom finns ett 50-tal nätverk för kvinnor med skilda fokus men med kopplingar till lokala och regionala resurscentra för kvinnor. Varje centrum har utformats från lokala behov och ser därför olika ut i olika delar av landet. Verksamheten vid lokala och regionala resurscentra för kvinnor är inriktad mot att bl.a. utveckla och öka kunskaperna om kvinnors företagande och bedriva

utvecklingsprojekt. Verksamheten har fr.o.m. 2002 fått ett tydligare syfte och det är att bidra till att utveckla jämställdhetsperspektivet inom de regionala tillväxtavtalen och de kommande regionala tillväxtprogrammen.

Tabell 3.3 Fördelning av resurser mellan basverksamhet och projektverksamhet åren 1999-2002 (uppskattade belopp i mnkr)

År	Basverk- samhet	Projekt- verksamhet	Totalt
1999	18	47	65
2000	18	33	51
2001	5	22	27
2002	15	49	64

Källa: NUTEK.

Enligt NUTEK tilldelades lokala och regionala resurscentra under perioden 1999–2002 uppskattningsvis 207 miljoner kronor som bidrag från olika finansörer, främst NUTEK. Andra finansörer var länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingar, kommuner, landsting, ALMI Företagspartner AB samt olika bildningsförbund.

Under perioden 2002–2004 avser regeringen att dels avsätta medel som skall användas till att täcka del av kostnaderna för basfinansiering, 10 miljoner kronor årligen, dels till projektverksamhet. Dessa centra skall därmed få möjlighet att ansöka om finansiering för en del av sina kostnader för basverksamhet från NUTEK. Med basverksamhet avses personal, lokaler och administration. Syftet är att göra det möjligt för dessa centra att i större utsträckning ha den organisation som krävs för att utveckla, driva och redovisa projekt.

Mindre program

I propositionen om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet har regeringen presenterat ett stort antal program inom olika strategiskt viktiga områden. Medel som avsätts för dessa program är mindre än de medel som avses avsättas inom de regionala tillväxtprogrammen. Syftet med flera av programmen är att insatser inom dessa skall bidra med kunskap och stöd som är viktiga för utformningen och genomförandet av tillväxtprogrammen. Programmen riktas både till regioner i landet med de största behoven av utveckling och, i linje med den nya politiken, till regioner som har en relativt god utveckling, som t.ex. de tre storstadsregionerna.

Programmen har i princip påbörjats under 2002 och beslut om finansiering har i vissa fall tagits.

Åtgärder som finansieras inom andra utgiftsområden redovisas under respektive utgiftsområde.

Regionala tillväxtavtal 2000–2003

Genomförandet av de regionala tillväxtavtalen pågår under perioden 2000–2003. Avsikten är att bättre kunna ta tillvara den hållbara tillväxtpotential som finns i alla delar av landet. Regionernas prioriteringar skall kunna påverka inriktningen av verksamheter inom olika politikområden. De regionala tillväxtavtalen tilldelades inte några nya statliga medel eftersom syftet är att använda nuvarande statliga anslag inom olika utgiftsområden på ett kreativt och effektivare sätt än tidigare för att därmed främja en hållbar tillväxt och sysselsättning. Arbetet med tillväxtavtal sker i regionala partnerskap. Partnerskapets sammansättning består av både offentliga och privata aktörer. Avtalen bygger på en analys av regionens hållbara tillväxtförutsättningar, ett program för hållbar tillväxt samt skriftliga överenskommelser mellan de parter som skall genomföra och finansiera programmet.

Regeringen följer kontinuerligt arbetet med regionala tillväxtavtal. Uppföljningsrapporten för 2002, Ds 2003:43 Rapport om tillväxtavtalen Tredje året – från tillväxtavtal till tillväxtprogram – utgör den tredje nationella uppföljningen av arbetet. Uppföljningarna bygger på rapporter från nationella och regionala myndigheter som deltar i arbetet. De nationella rapporterna belyser i första hand processen, arbetsformen och offentliga aktörers uppfattning om tillväxtavtalen.

I tillväxtavtalsarbetet skall jämställdhet mellan könen och ekologisk hållbar utveckling vara inarbetade perspektiv i programmets samtliga dimensioner. Erfarenheter från pilotlänsatsningen för jämställda tillväxtavtal och förslag på metoder för integrering i kommande tillväxtprogramarbete dokumenterades 2002 i rapporten "Tillväxt jämt". Rapporten utgör en viktig källa i utvecklingen av tillväxtavtal och tillväxtprogram och har spridits till aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

En förutsättning för ett framgångsrikt arbete med hållbarhetsaspekterna är att partnerskapet har en förståelse för och insikt om dessa frågor

betydelse i ett långsiktigt perspektiv. Regeringens uppföljning indikerar att arbetet med hållbarhetsaspekterna har intensifierats. Samtidigt föreligger även fortsättningsvis ett behov av att fördjupa kunskapen och utveckla metoder kring hur hållbarhetsperspektivet konkret kan införlivas i tillväxtprogramarbetet.

Inom det s.k. samordningsuppdraget pågår en särskild aktivitet kring hållbar regional utveckling. Aktiviteten, som även innefattar regional pilotverksamhet, har bl.a. resulterat i rapporten Det nya tillväxtarbetet – Förändringsarbete för en hållbar regional utveckling (Naturvårdsverkets rapport 5263).

Regionala tillväxtprogram 2004–2007

Regionala tillväxtprogram som skall genomföras 2004–2007 är det centrala instrumentet för genomförandet av den Regionala utvecklingspolitiken. Regeringen uppdrog genom regeringsbeslut i november 2002, länsstyrelser eller i förekommande fall regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan att utarbeta förslag till regionala tillväxtprogram. Erfarenheter från arbetet med tillväxtavtalen utgör en viktig utgångspunkt i det kommande tillväxtprogramarbetet. Programmen syftar till att samordna insatser inom områden där sektorsamverkan bidrar till att utveckla hållbara lokala arbetsmarknadsregioner utifrån ett näringslivsperspektiv. I analysarbetet som ligger till grund för programmens inriktning skall följande tre strategiska frågor särskilt behandlas: arbetskraftsförsörjningen, entreprenörskap, företagande och företagsklimat samt innovationssystem och kluster.

Arbetet med regionala tillväxtprogram utgår från regeringens ställningstagande att det är lokala och regionala aktörer som har den största kunskapen om sin region. Därför är det främst på dessa nivåer som beslut bör fattas om vilka insatser och åtgärder som är lämpligast för att uppnå hållbar regional tillväxt.

Tillväxtprogrammen skall utarbetas i partnerskap där företrädare för privat, offentlig och ideell sektor ingår. Partnerskapens sammansättning skall spegla olika grupperingar som aktivt arbetar med hållbara tillväxtfrågor. En dialog med företagare och arbetstagare och dess företrädare är centralt i processen. Regeringen har särskilt lyft fram betydelsen av medverkan från bl.a. den

kommunala nivån samt aktörer som är engagerade i lokalt utvecklingsarbete och inom den sociala ekonomin. Partnerskapen skall därutöver ha en bred kompetens som omfattar områdena miljö, jämställdhet samt integration och mångfald. Bl.a. framhålls vikten av att lokala och regionala resurscentra för kvinnor samt länsstyrelsernas jämställdhetsfunktion deltar i programarbetet. Regeringen ser det som särskilt angeläget att andelen kvinnor inom partnerskapen ökar för att nå en jämn fördelning mellan könen. En sådan jämn fördelning är även viktig inom olika kompetensområden.

Tillväxtprogrammen skall i högre utsträckning än tillväxtavtalen präglas av ett processorienterat förhållningssätt där olika programfaser ses som kommunicerande kärn under hela programperioden. Detta ökar möjligheterna för eventuella omprövningar av insatser under programperioden. Kunskapen om regionalt lärande är begränsad. Staten har en viktig roll i att stödja utvecklingen av det regionala lärandet och bör därför medverka till att sprida de erfarenheter som har uppnåtts. Metoder som främjar mellanregionalt lärande bör utvecklas och spridas.

Följande politikområden skall bidra till att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken inom ramen för arbetet med de regionala tillväxtprogrammen: Regional utvecklingspolitik, Näringspolitik, Arbetsmarknadspolitik, Utbildningspolitik, Transportpolitik, de delar av Forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, Landsbygdspolitik, politikområdena inom de areella näringarna, Kulturpolitik, IT, tele och postpolitik, Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande, Storstadspolitik, Konsumentpolitik, Regional samhällsorganisation och Integrationspolitik. Ett stort antal myndigheter som är verksamma inom ramen för politikområdena har enligt regleringsbrev uppgift att bl.a. medverka till programmens finansiering och utveckling under förutsättning att det sker inom ramen för myndigheternas och politikområdenas mål, prioriteringar och gällande regler.

Inom ramen för samordningsuppdraget genomförs en pilotstudie för att kartlägga, analysera och problematisera samverkan mellan berörda myndigheter när det gäller utbildningsfrågor utifrån ett arbetskrafts- och kompetensförsörjningsperspektiv. I uppdraget ingår att identifiera hinder och finna generaliserbara metoder för sektorsamverkan. I arbetet har

vikten av att även gymnasieskolan och vuxenutbildningen beaktas i frågor som rör utbildningspolitikens betydelse för en hållbar regional och nationell tillväxt lyfts fram.

De regionala tillväxtprogrammen bör inte enbart finansieras med statliga medel inom olika politikområden. Aktörer såsom kommuner, landsting och näringsliv förfogar över viktiga medel. En utgångspunkt är att även dessa aktörer skall bidra till finansieringen av regionala tillväxtprogram. Det är av särskild betydelse att medfinansiering sker från näringslivet.

Regeringen vill betona vikten av att det arbete som sker och de medel som finns inom ramen för EG:s strukturfondsprogram i så hög grad som möjligt bidrar till genomförandet av de regionala tillväxtprogrammen. Med anledning av detta kommer bl.a. inriktningen av de regionala tillväxtprogrammen att beaktas i den kommande halvtidsöversynen av de olika strukturfondsprogrammen.

Länens förslag till regionala tillväxtprogram skall vara regeringen tillhanda i oktober 2003 för godkännande. ITPS har fått regeringens uppdrag att dessförinnan granska och bedöma länens tillväxtprogram utifrån de riktlinjer som regeringen fattat beslut om i november 2002. Arbetet är ett viktigt stöd för länens arbete med att ta fram program av god kvalitet som säkerställer ett bra genomförande. Regeringen avser att ta ställning till länens programförslag i december 2003. Ställningstagandet avses främst grundas på ITPS bedömningsarbete.

EG:s strukturfonder 2000–2006

De strukturfondsprogram som ingår i politikområdet är mål 1, mål 2, Leader +, Interreg III inom statsbudgeten och Urban II. Återflödet från EU för dessa program beräknas för programperioden 2000–2006, uppgå till cirka 11,1 miljarder kronor. Nationella offentliga och privata finansärer förväntas bidra med ytterligare cirka 15,9 miljarder kronor. Mål 1, dvs. programmen Norra Norrland och Södra Skogslänsregionen, syftar till att stödja de mest glesbefolkade områdena i Sverige. Mål 2, dvs. programmen Norra, Västra, Södra och Öarna, syftar till att stimulera näringslivsutvecklingen i utsatta industri- och landsbygdsregioner. Gemenskapsinitiativet Leader + skall bidra till att utveckla och förstärka landsbygdens utveck-

lingsmöjligheter. Gemenskapsinitiativet Interreg III innebär gränsöverskridande samarbete och programmen inom statsbudgeten är Öresund, Sverige-Norge och Kvarken-Mittskandia. Gemenskapsinitiativet Urban II syftar till social förnyelse av städer och i Sverige omfattas delar av Göteborgs stad.

I enlighet med lag (2002:34) om samverkansorgan i länen ligger ansvaret för beredning av ansökningar om bidrag avseende målen 1 och 2 på de kommunala samverkansorganen i de län där dessa bildas. Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2003 att samverkansorganen kan överta denna uppgift från länsstyrelserna från den 1 januari 2004. EG-kommissionen har accepterat att samverkansorganen kan ta över beredningsuppgiften den 1 januari 2004. I sju län – Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Hallands samt Dalarnas län har samverkansorganen det regionala utvecklingsansvaret från 2003. Detta kan komma att gälla även i Södermanlands län från 2004. I de av dessa län där det är aktuellt att från och med 2004 överföra ansvaret för att ta emot och bereda ansökningar om bidrag från EG:s strukturfonder för målen 1 och 2 skall en överenskommelse om resursöverföringen mellan berörd länsstyrelse och kommunalt samverkansorgan inlämnas till regeringen senast den 15 oktober 2003. Regeringen kommer därefter att, utifrån en schablonersättning per årsarbetskraft, besluta om de anslagsmedel som skall användas av anslaget 32:1 *Länsstyrelserna m.m. inom utgiftsområde 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byg-gande* till de kommunala samverkansorganen.

Strukturfonderna är viktiga instrument i den politik för ekonomisk och social sammanhållning som bedrivs inom den Europeiska unionen. Av de geografiskt inriktade strukturfondsinsatserna i Sverige får områden med låg befolkningstäthet störst del. Åtgärder inriktas främst mot insatser för små och medelstora företag, som bl.a. syftar till att stimulera nyföretagande och marknadsföring av företagets varor och tjänster. Åtgärder är också inriktade mot samverkan mellan företag kring produkt- och processutveckling samt mot att öka företagets kompetens inom modern informationsteknik. Dessa insatser bedrivs ofta i samarbete med högskolor och universitet.

3.5.2 Verksamhetsområde Kapitalförsörjning

Med kapitalförsörjning avses de selektiva regionala företagsstöden regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, sysselsättningsbidrag, småföretagsstöd, såddfinansiering via länsstyrelser och självstyrelseorgan samt stöd till kommersiell service. Dessutom avses det generella regionala företagsstödet transportbidrag.

Som beskrivits i tidigare propositioner har EG-kommissionen godkänt att Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 15,9 procent av befolkningen. Detta är en lägre andel än alla andra medlemsländer förutom Nederländerna.

Riksdagen beslutade 2001 att fr.o.m. den 1 januari 2002 införa en regional stimulans för småföretagande i stödområde A (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118, prop. 2001/02:145, bet. 2001/02:SkU12 rskr. 2001/02:116). Stimulansen lämnas genom utvidgade särskilda avdrag vid beräkning av arbetsgi- varavgifter och egenavgifter för arbete som utförs vid ett fast driftställe i stödområdet. Det lämnade avdraget ryms inom ramen för s.k. försumbart stöd och är därför förenligt med EG:s statsstödsregler. Syftet är att stimulera småföretagandet samt att bidra till en god service i de delar av landet som har de största geografiska lägesnackdelarna.

Transportbidrag har kompenserat företag i regionalt utvecklingspolitiskt prioriterade områden för höga transportkostnader.

I propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet har regeringen redovisat sin bedömning att för de regionala stödformer som bibehålls bör inriktningar och beslutsordningar ses över och utvecklas. Under 2002 har därför en arbetsgrupp inom Näringsdepartementet, med deltagare från bl.a. NUTEK, Riksrevisionsverket (RRV) och länsstyrelser, arbetat med denna översyn. Som ett resultat av översynen har regeringen bl.a. uppdragit åt NUTEK att utforma ett kvalitetssäkringssystem, i form av ett styrdokument, för arbetet med i första hand de selektiva regionala företagsstöden, regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd och sysselsättningsbidrag. Systemet skall även omfatta länsorganens arbete och dokumentet skall därför utformas i dialog med dessa. Uppdraget skall redovisas till regeringen i oktober 2003. I översynen har jämställdhetsperspektivet särskilt

analyserats och beaktats och arbetet med jämställdhetsperspektivet skall fortsätta inom NUTEK:s ordinarie kvalitetsarbete. NUTEK bedriver ett projekt för myndighetens hela verksamhet om hur bland annat jämställdhet skall integreras i det ordinarie arbetet. Avsikten är att detta skall resultera i metoder som kan användas för de selektiva regionala företagsstöden.

3.5.3 Verksamhetsområde Kommersiell service

Stöd kan lämnas enligt förordning (2000:284) om Stöd till kommersiell service. Stödet lämnas för att befolkningen i serviceglesa områden skall ha en tillfredsställande försörjning av dagligvaror och drivmedel. Stödmottagare är kommuner och näringsidkare med fasta försäljningsställen för försäljning av dagligvaror och drivmedel. Stöd kan i vissa fall även lämnas till fackhandelsservice och varubussar. Stöd till kommersiell service utgår i form av investeringsbidrag, servicebidrag, landsbygdslån och hemsändningsbidrag.

Hemsändningsbidrag lämnas med 50 procent av kommunernas kostnader dock högst 45 kronor per hemsändningstillfälle. Regeringen har nyligen, efter förslag från Konsumentverket, beslutat att ändra beloppet till högst 60 kronor. Regeringen beslutade i mars 2002 om bidrag på sammanlagt 20 miljoner kronor för att motverka ytterligare försämringar av tillgången till kommersiell service i särskilt utsatta områden. Medlen, som är ett engångsvis tillskott, fördelades till länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan utöver de belopp som de årligen har möjlighet att avsätta från de av regeringen tilldelade medlen för regionala utvecklingsåtgärder. För 2002 beviljades sammanlagt ca 37 miljoner kronor för stöd till kommersiell service.

Regeringen beviljade i februari 2002 Konsumentverket 15 miljoner kronor för att under perioden 2002-2004 utveckla och testa nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet. Bl.a. stöder Konsumentverket i samverkan med Föreningen Landsbygdshandelns Främjande (FLF) ett kompetens- och utvecklingsprogram för landets lanthandlare (Affär på landet). Verket stöder också mobila lösningar samt projekt för samordning av tekniska lösningar mellan olika servicegivare.

Konsumentverket har utvecklat Servicedatabasen i samarbete med GBV. Den innehåller in-

formation om hushållens tillgång till kommersiell service och används bl.a. vid uppföljningar av stödet till kommersiell service.

Arbetet med att främja en grundläggande servicestruktur skall enligt regeringen präglas av en helhetssyn. Länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan har därför i uppdrag att, tillsammans med kommuner, lokalt näringsliv, serviceinrättningar samt lokala utvecklingsgrupper, utarbeta lokala utvecklingsprogram för kommersiell service. Programmen skall genomföras fr.o.m. 2004. Konsumentverket har fått i uppdrag att stödja länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen i utarbetandet och genomförandet av dessa program. Konsumentverket har vidare bl.a. tagit initiativ till ett s.k. centralt samordningsforum med deltagare från Apoteket AB, Systembolaget, Svenska spel, GBV, länsstyrelser, ICA m.fl. Syftet är att vara ett forum för samverkan och samråd när det gäller arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen för kommersiell service m.m. I de lokala utvecklingsprogrammen för kommersiell service skall jämställdhetsaspekter integreras. En förutsättning för att genomföra program som leder till att servicetillgången fungerar utifrån olika behov är att man bl.a. ur ett könsperspektiv från början definierar; för vems behov förväntade effekter skall uppnås, vilka som deltar i prioriteringar av olika slag, etc. Finns detta perspektiv med från början vägs de enklare in vid fortlöpande uppföljning och utvärdering.

I förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete finns bestämmelser om att statliga myndigheter i god tid skall samråda med länsstyrelsen om de avser att minska eller dra in service i gles- och landsbygdsområden. Länsstyrelsen och myndigheter skall med bl.a. kommuner och privata intressenter undersöka möjligheterna att genom samordning av olika verksamheter upprätthålla servicen inom området.

3.5.4 Insatser utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen

Det är inte i första hand åtgärder inom ramen för utgiftsområde 19. Regional utveckling som varit avgörande för den regionala utvecklingen och möjligheterna att uppfylla målet för politikområdet. Regionala hänsynstaganden inom andra

politikområden har varit av större betydelse för den regionala utvecklingen. Därför tas i möjligaste mån inom ramen för andra politikområden fram lösningar som kännetecknas av ett regionalt helhetsperspektiv. Detta gäller särskilt åtgärder inom följande politikområden: Näringspolitik, Arbetsmarknadspolitik, Utbildningspolitik, Transportpolitik, de delar av Forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, Landsbygdspolitik, politikområdena inom de areella näringarna, Kulturpolitik, politikområde IT, elektronisk kommunikation och post, Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande, Storstadspolitik, Konsumentpolitik, Regional samhällsorganisation och Integrationspolitik. Dessa insatser redovisas under respektive utgiftsområde.

3.6 Resultatbedömning politikområde Regional utvecklingspolitik

3.6.1 Resultat

Målet för den Regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

I sammanställningen nedan återfinns en förteckning över de åtgärder som ingår i denna resultatbedömning. Av sammanställningen framgår även från vilka anslag inom utgiftsområde 19. Regional utveckling åtgärden finansieras, vem som beslutar om respektive åtgärd och vilket geografiskt område den avser.

Tabell 3.4 Åtgärder som under 2002 finansierats av anslag inom utgiftsområde 19

Åtgärd/myndighet	Finansierades av anslag ¹	Beslutsfattare	Geografisk omfattning
Central projektverksamhet	33:1	NUTEK och regeringen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalt utvecklingspolitiskt prioriterade områden
Regional projektverksamhet	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalt utvecklingspolitiskt prioriterade områden
Regionalt utvecklingsbidrag	33:1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområdena A och B
Landsbygdsbidrag	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Stödområdena A och B samt gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Sysselsättningsbidrag	33:1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområdena A och B
Såddfinansiering	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Stöd till kommersiell service	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Landsbygdslån	33:2	Länsstyrelserna	Stödområdena A och B samt gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	33:3	Riksgäldskontoret	Gles- och landsbygd
Transportbidrag	33:4	NUTEK	Transportbidragssonerna 2–5
Glesbygdsverket	33:5	Glesbygdsverket	
Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	33:6	Förvaltningsmyndigheter m.fl.	Målområdena 1 och 2 samt gemenskapsinitiativen Interreg, Urban och Leader+

¹ Alla nedan angivna anslag avser anslag uppsatta på statsbudgeten för 2002.

3.6.2 Verksamhetsområde Programlagda utvecklingsprojekt

Målet för verksamhetsområdet Programlagda utvecklingsprojekt är att medverka till ökad samverkan mellan olika politikområden för hållbar regional utveckling. Resultatindikatorer inom EG:s strukturfonder är antal nya och bevarade arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män och antal nystartade företag uppdelat på kvinnor och män. Resultatindikatorer inom de regionala tillväxtavtalen är samverkan och mervärde. Dessa indikatorer baseras på kvalitativa data av de deltagande aktörernas uppfattningar och erfarenheter av processarbetet.

Central projektverksamhet

Den centrala projektverksamheten som beslutats av regeringen uppgår till 203 miljoner kronor. Dessa medel har i huvudsak medfinansierat mindre program, EG:s strukturfondsprogram och projekt i de kommuner som har omställningsproblem på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten. Dessa medel ingår i redovisningen under respektive avsnitt nedan.

Den projektverksamhet som inte avser medfinansiering enligt ovan uppgår till 33 miljoner kronor. Resultatet av dessa insatser är främst etablering och utveckling av offentlig verksamhet av betydelse för den regionala utvecklingen i berörda län.

NUTEK har under 2002 beslutat om 46 miljoner kronor i central projektverksamhet. Av dessa medel avser 26 miljoner kronor medfinansiering av projekt vid lokala och regionala resurs-

centra för kvinnor. Återstående 20 miljoner kronor avser regionala näringslivsprojekt varav cirka 16 miljoner kronor utgör medfinansiering av regionala tillväxtavtal. Dessa medel ingår därför i resultatredovisningen avseende tillväxtavtalen.

NUTEK:s medfinansiering av regionala näringslivsprojekt förväntas i huvudsak resultera i förbättrad samverkan och samarbete mellan olika aktörer. Bland annat har cirka 8 miljoner kronor beviljats till s.k. teknopolier. Insatserna förväntas bland annat ge en utvecklad och förbättrad samverkan mellan aktörer för regional utveckling och högskolorna. Härmed förväntas infrastrukturen för näringslivets utveckling förbättras och därmed tillkomst av nya företag och tillväxt i nya företag. Projektverksamheten förväntas vidare resultera i utveckling av samverkan mellan IT-företag i olika delar av landet.

NUTEK:s projektverksamhet inom de regionala tillväxtavtalen förväntas utveckla samsamarbetsformerna mellan offentliga och privata aktörer. Resultatet av de utvecklade samsamarbetsformerna är bland annat en aktivare medverkan av Svensk Näringsliv och Landsorganisationen i processen avseende de regionala tillväxtprogrammen.

Mindre program

De flesta mindre program har startat år 2003 och några resultat kan ännu inte redovisas.

Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder

I tidigare budgetpropositioner har redogörelser lämnats för programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder, det s.k. 500-miljonersprogrammet som genomfördes under åren 1998 t.o.m. 2001. Programmets övergripande syfte var att medverka till att förbättra den ekonomiska tillväxten och förutsättningarna för att skapa nya arbetstillfällen, dels i hela landet, dels i de mest utsatta regionerna. ITPS har på regeringens uppdrag analyserat och utvärderat programmet. Utvärderingen lämnades till regeringen den 30 april 2003.

ITPS bedömning är att majoriteten av projekten inom programmet kan förväntas ha haft positiva effekter på den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen. De flesta insatserna bedöms också ha långsiktiga effekter. ITPS konstaterar även att programmets riktlinjer och ambitioner i stort har följts. En stor del av projekten var inriktade mot att öka kompeten-

sen i näringslivet. 42 procent av programmets totala medel har gått till utbildnings- och kompetensutvecklingsprojekt. Ungefär 30 procent har använts till åtgärder för att söka och utveckla nya marknader för svenska varor och tjänster. 15 procent har varit inriktade mot åtgärder för att stimulera användningen av informationsteknik. Projekten inom programmet har, i jämförelse med länens ordinarie projektverksamhet, varit mer koncentrerade och större. Drygt 27 procent av programmets medel har gått till projekt som omfattar hela landet. Vidare har 40 procent av medlen avsett länsöverskridande projekt. Den relativt stora andelen nationella och länsöverskridande projekt har stärkt det strategiska urvalet och kan sägas vara resultatet av att många projekt initierades centralt. ITPS bedömer dock att programmet hade vunnit på en ännu tydligare koncentration och en organiserad samordning, framförallt mellan projekten inom kategorin kompetensutveckling. ITPS bedömer också att 500-miljonersprogrammet i stor utsträckning levt upp till ambitionen att stödja åtgärder som på grund av begränsade medel annars förmodligen inte skulle ha kommit till stånd.

Utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten

I samband med de strukturomvandlingar inom försvaret som genomförts de senaste åren, har regeringen genomfört ett omfattande utvecklingsprogram för de kommuner som haft de största problemen. Bl.a. har en särskild omställningsgrupp inom Regeringskansliet hjälpt kommunerna att analysera sina framtida utvecklingsmöjligheter och medverkat till att skapa förutsättningar för lokalisering av både statliga och privata nya arbetstillfällen. En av huvuduppgifterna har varit att stärka kommunernas förmåga att arbeta långsiktigt och strategiskt med näringslivsutveckling för att tillvarata befintliga resurser på ett mer effektivt sätt.

Omställningsgruppens mandat löpte ut den 31 december 2001, men omställnings- och utvecklingsarbetet fortgår i de berörda kommunerna inom ramen för ordinarie insatser.

Regeringen gav i juli 2002 ITPS respektive Statskontoret i uppdrag att utvärdera effekterna av programmet respektive den arbetsmetod som använts. En slutrapport från Statskontoret har redovisats till regeringen i juni 2003 och en slut-

rapport från ITPS skall redovisas senast den 31 maj 2004.

Av Statskontorets rapport framgår bl.a. att omställningsgruppens processinriktade arbete har skapat en mobilisering i kommunerna kring arbetet med utvecklingsfrågor, men att utfästelserna om statliga arbetstillfällen tog kraft från kommunernas eget utvecklingsarbete. Det är enligt Statskontoret tveksamt om omställningsarbetet skapat något bestående mervärde. Flera kommunföreträdare antyder att det är svårt att fortsätta de utvecklingsprocesser som omställningsarbetet har startat. Omställningsgruppens arbetsmetod är inte unik, utan den tillämpas i enskilda kommuner och i regionalt utvecklingsarbete, med eller utan statligt engagemang.

Av ITPS delrapport framgår det att de anser att det finns en reell nytta i att låta externa aktörer bidra med kunskap, stöd och inspiration i det lokala processarbetet. Det är, enligt ITPS, däremot tveksamt om det numera finns skäl för att staten skall engagera sig i utvecklingsarbete på så sätt som skedde genom omställningsgruppens arbete.

Regionala tillväxtavtal

De regionala tillväxtavtalen skall stimulera till en fördjupad samverkan mellan myndigheter, näringsliv och andra intressenter för att därmed skapa utvecklingsmöjligheter och mervärden som inte uppnås inom etablerade strukturer. I regeringens uppföljningar ges överlag en positiv bild av tillväxtavtalsarbetets betydelse för att sammanföra olika aktörer och att etablera och stärka samverkan mellan olika aktörer på lokal och regional nivå. De senaste åren upplever flera samordnare av tillväxtavtalen, dvs. länsstyrelser eller regionala självstyrelseorgan, att Arbetsmarknadspolitiken och universiteten och högskolorna i högre grad aktivt engagerat sig. Universitet och högskolor påpekar att tillväxtavtalen varit viktiga för att stödja deras samverkansuppdrag och att arbetet bidragit till att stärka ett redan gott samarbete med omgivande samhälle. Regeringens uppföljningar visar att tillväxtavtalen bidragit till ökad samordning av insatser av betydelse för hållbar tillväxt i regionerna.

Arbetsformen har medfört en ökad insikt om olika aktörers verksamhet och uppdrag. Därmed ökar möjligheterna till gemensamma överenskommelser och tydliga prioriteringar av regio-

nala utvecklingsmedel. Universitet och högskolor, kommuner, landsting och nationella myndigheter har i ökad utsträckning involverats i angelägna utvecklingsfrågor. Förtroendet och förståelsen för andra organisationers verksamhet har ökat. Detta är särskilt tydligt på regional nivå.

Deltagarna i de regionala partnerskapen är mycket positiva till grundidéen med de regionala tillväxtavtalen. Samtidigt råder det delade meningar om hur väl genomförandet av tillväxtavtalen fungerat i olika län. I vissa län har arbetsformen fått rejält fotfäste och tillväxtavtalen har fungerat som ett viktigt verktyg för samordning och samverkan mellan sektorer och aktörer som har till uppgift att främja en hållbar tillväxt och sysselsättning. I andra län är arbetsformen än så länge svår att värdera i sin helhet.

Tabell 3.5 Uppskattad finansiering av de regionala tillväxtavtalen fördelad på olika aktörer åren 2000-2002

Miljoner kronor

År	Statliga medel	Privata företag	Kommuner	Landsting	EU	Stiftelser	Övriga	Totalt
2000	4 400	2 300	770	160	820	110	110	8 700
2001	5 800	2 900	1 140	200	2 800	90	370	13 400
2003	5 300	2 700	930	400	2 200	140	250	11 900

Källa: Rapporter från länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan som samordnar tillväxtavtalen 2001, 2002 och 2003.

Den finansiella redovisningen av tillväxtavtalen 2002 bygger på information från samtliga 21 län. Redovisningen ger främst information om volymen på de resurser som av länen definierats inom ramen för varje tillväxtavtal. Tillväxtavtalets funktion skall dock inte bedömas utifrån den totala omfattningen av resurser utan snarare på vilket sätt deltagande aktörer och finansieringskällor kan samverka och samordnas i syfte att förstärka gemensamma och enskilda insatser. Av redovisningen framgår att den totala summan beslutade medel under 2002 uppgick till 11,9 miljarder kronor. Detta motsvarar en minskning med 1,5 miljarder kronor jämfört med 2001 då beslutade medel uppgick till 13,4 miljarder kronor. Statliga medel utgör den i särklass största finansieringskällan. Den statliga finansieringen av tillväxtavtalen minskade från 5,8 miljarder kronor 2001 till 5,3 miljarder kronor 2002. Den statliga finansieringen omfattar främst Arbetsmarknads-, Regional utvecklings-, Närings-, Utbildnings- och Kulturpolitiska medel samt medel inom IT, tele- och postpolitiken. Arbetsmarknadspolitiska medel utgör närmare hälften av beslutade statliga medel 2002. EU-finansieringen av tillväxtavtalen under 2002 uppgick till 2,2 miljarder kronor, de privata företagens del av medfinansieringen motsvarar 2,7 miljarder kronor och kommuner och landsting bidrar med 1,3 miljarder kronor.

Tabell 3.6 Beviljade medel inom de regionala tillväxtavtalen inom olika insatsområden under 2002 fördelat på län

Miljoner kronor

Län	Näringslivs- utveckling	Kompetens- ut- veckling, FoU	Livsmiljö och lokal ut- veckling	Kultur- och besöksnäring	Breddade marknader	Infrastruktur och IT	Integration	Miljö	Övrigt	Totalt be- slutade medel
Stockholm ¹	(56)	6	30	-	-	1	-	19	1	56
Uppsala	6	-	-	-	-	28	24	-	-	59
Södermanland	40	211	-	-	1	3	-	-	-	255
Östergötland	135	144	-	-	-	4	-	-	-	283
Jönköping	37	45	24	-	-	2	-	-	-	107
Kronoberg	28	42	13	-	-	-	-	-	67	149
Kalmar	8	-	12	3	64	-	-	-	7	95
Gotland	1	-	-	-	5	-	-	-	6	12
Blekinge	67	80	-	-	9	-	-	-	-	155
Skåne	57	-	1	1	-	3	-	-	1	63
Halland	30	200	-	-	-	-	9	41	18	299
Västra Götaland	455	97	36	-	-	114	-	-	5	705
Värmland ²	1 304	224	168	-	-	-	-	-	130	1 863
Örebro	214	135	6	-	-	-	-	-	68	422
Västmanland	152	627	-	-	17	51	-	-	-	847
Dalarna	764	-	181	28	-	17	-	-	52	1 043
Gävleborg	315	236	88	-	-	30	-	-	6	675
Västernorrland	299	219	199	-	-	293	-	-	23	1 033
Jämtland	607	268	292	-	-	-	-	-	-	1 167
Västerbotten	376	431	101	-	60	129	-	-	-	1 098
Norrbottnen	683	534	104	-	-	134	-	-	30	1 484
SUMMA (avrundad)	5 600	3 500	1 300	32	160	800	33	60	400	11 900

¹Stockholms tillväxtavtal 56 miljoner är helt och hållet näringslivsutvecklingsfokuserat men delas upp efter de olika insatsområdena inom näringslivsutveckling. Den totala summan för näringslivsutveckling presenteras med Stockholms avtal inräknat inom parantes.

²Tillväxtavtalet i Värmlands län bygger kring idén om ett statligt regionalt tillväxtkapital. Definitionen av vilka finansiella resurser som stödjer avtalen är något vidare än i andra län varför också totalsumman är relativt hög.

Källa: Rapporter från länsstyrelser, kommunala samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan som samordnar tillväxtavtalen, 2003.

Fördelningen av resurser mellan olika insatsområden är förhållandevis likartad under perioden 2000–2002. Detta innebär att merparten av resurserna tilldelas området näringslivsutveckling. Det avser framförallt insatser som syftar till att stödja och utveckla regionens näringsliv genom t.ex. utveckling av innovationssystem och kluster, företagsrådgivning, marknadsföringsinsatser, företagsstöd och riskkapitalförsörjning. Klusterperspektivet har blivit en viktig metod för att utveckla samverkan med regionala aktörer, näringsliv och kommuner. Genom klusterperspektivet har systemperspektivet utvecklats. Med detta avses att olika aktörer utgår från en gemensam problemställning och ser hur olika insatser gemensamt kan stödja särskilda initiativ. Förmodligen innebär arbetssättet att företagen

upplever det som attraktivt att delta i utvecklingsarbetet även i de fall frågorna inte direkt berör det egna företaget. Vissa kommuner har stärkt sitt engagemang i tillväxtavtalsarbetet till följd av klusterperspektivet. Parallellt med framväxten av lokala och regionala klusterinitiativ har regeringen tagit initiativ till ett nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster. I arbetet inom ramen för de regionala tillväxtprogrammen skall kunskaper och erfarenheter från det nationella programmet nyttjas. Vidare skall resultat av det regionala arbetet komplettera det nationella programmet.

Även inom kompetensutveckling, utbildning, forskning och utveckling satsas betydande resurser. Här är det framförallt frågan om insatser som syftar till att öka den regionala arbetskraf-

tens kompetens genom bl.a. vuxenutbildning, FoU-relaterade insatser, att utveckla den högre utbildningen samt att öka kontakterna och utbytet mellan företag och universitet och högskolor.

Arbetskraftsbrist och negativ befolkningstillväxt kommer att vara viktigt att beakta för att skapa en hållbar tillväxt. Tillvaratagande av all potential i arbetskraften är därmed central vilket bl.a. medfört att integrationsarbetet inom ramen för regionala tillväxtavtal successivt stärkts. Bland annat Skåne, Uppsala och Stockholms län, har uppmärksammat den underutnyttjade potential som finns hos akademiker med utländsk bakgrund. Integrationsarbetet pågår i huvudsak inom ramen för övriga insatsområden i tillväxtavtalsarbetet istället för som enskilda projekt. Integrationsfrågan binds därmed in som en del av det regionala arbetet.

En övervägande majoritet av de nationella myndigheterna som deltar i arbetet anger att tillväxtavtalen har bidragit till ett mervärde. I huvudsak framhålls mervärde i form av ökad insikt, översikt och förståelse om hållbara regionala tillväxtfrågor men också om fördjupade kontakter och bättre samarbete med andra aktörer. Tillväxtavtalsarbetet upplevs bl.a. kunna bidra till att arbetsmarknadsutbildningar bättre kan anpassas till näringslivets behov. Även högskolorna och universiteten anser att deltagandet i tillväxtavtalsarbetet har bidragit till ett mervärde i såväl den egna organisationen som i det regionala utvecklingsarbetet i stort.

Ett viktigt syfte med jämförelser (benchmarking) är att få igång förändringsprocesser och öka kunskapsutbytet mellan och inom olika organisationer och regioner. Två externa studier av tillväxtavtalsarbetet har presenterats under 2002. OECD:s rapport Partnerskap för regional tillväxt i Sverige: en utvärdering, har genomförts inom ramen för OECD-programmet Local Partnership, i samarbete med bl.a. VINNOVA och Arbetsmarknadsverket. Rapporten studerade partnerskapens roll och funktion i arbetet med de regionala tillväxtavtalen i Uppsala och Västerbottens län. Studien resulterade i ett antal rekommendationer som bl.a. avsåg behov av förstärkt regional dimension av Arbetsmarknadspolitikerna och dess företrädare, förbättrad integrering och samverkan mellan nationella myndigheter och regionala partnerskap, förbättrad samverkan mellan olika politikområden samt behov av utvärdering av tillväxtavtalen till stöd

för tillväxtprogrammen. I Riksrevisionsverkets (RRV) granskning (RRV 2002:23) under 2001/2002 har de regionala myndigheternas (länsstyrelser, länsarbetsnämnder samt universitet och högskolor) roll och engagemang i de regionala tillväxtavtalen granskats. Studien har bidragit till en ökad kunskap om de möjligheter och problem som ett utvecklat tvärsektorieellt arbetssätt medför. RRV lämnar i sin studie ett antal förslag med bäring på det framtida arbetet för regionala tillväxtprogram. Resultaten från projektet stämmer väl överens med de iakttagelser som regeringen har gjort i andra uppföljningsstudier av tillväxtavtalsprocessen. Regeringen har därmed i riktlinjerna för tillväxtprogrammen bl.a. tydliggjort att programmen skall ha en tydlig inriktning mot att skapa en hållbar tillväxt utifrån ett näringslivsperspektiv och att arbetskraftsförsörjning, entreprenörskap, företagande och företagsklimat samt innovationssystem och kluster ska utgöra tre strategiska frågor. Ytterligare markeras i riktlinjerna att lokala arbetsmarknadsregioner skall betonas och att universitet och högskolors roll skall tydliggöras bl.a. skall de vara representerade i partnerskapen. I riktlinjerna ställs också tydligare krav på att det skall finnas löpande uppföljning av de aktiviteter och åtgärder som avses genomföras inom ramen för programmen.

Lärandet utgör ett väsentligt inslag i den Regionala utvecklingspolitiken och i tillväxtavtalen. Genom att ta tillvara gemensamma erfarenheter kan medverkande organisationer och individer successivt lösa kommande uppgifter bättre. Tillväxtavtalsarbetet har bidragit till ett aktivt och medvetet lärande, och ett intresse för att öka kunskapen kring frågor om hållbar tillväxt. En majoritet av de individer som aktivt tagit del i arbetet anser att de har ökat sina kunskaper om såväl andra aktörer i regionen som kring frågor om tillväxtproblematik i allmänhet och i sin region i synnerhet. Uppföljningar visar att tillväxtavtalen bidragit till att regionalt systemlärande växer fram. Inomregionalt lärande är dock fortfarande den vanligaste formen för regionalt lärande. Mellanregionalt lärande gynnar ett mera utvecklingsinriktat lärande än vad inomregionalt lärande gör. Mellanregionalt lärande förefaller ännu vara främmande för många regioner.

Strukturfondsprogram för programperioden 1995–1999

EG:s strukturfondsprogram utvärderas enligt EG:s regelverk före programstart, efter halva tiden och efter programperiodens slut. I strukturfondsarbetet har utvärderingar blivit en viktig del i genomförandet av programmen. Slututvärderingar har lämnats för samtliga program där Sverige har haft huvudansvaret för programmen under programperioden 1995–1999. År 2001 lämnades slututvärderingar för mål 5b-programmen och gemenskapsinitiativen LEADER II, Urban, Småföretagsinitiativet och Konver. För målen 2 och 6 samt vissa Interreg-program slutfördes slututvärderingarna i januari 2003.

I många fall verkar programmens kvantitativa målsättningar ha uppfyllts men utvärderarna påpekar att det varit svårt att följa upp resultaten och verifiera dessa och att det därför är svårt att dra några långtgående slutsatser. Detta beror bl.a. på att definitionerna av indikatorerna har varit olika och otillräckliga, att indikatorerna hanterats olika och att det inte funnits likalydande inrapporteringskrav för alla sekretariat och program. När den nya periodens strukturfondsprogram togs fram genomfördes därför insatser för att förbättra hanteringen av indikatorer. En ytterligare svårighet är att de olika utvärderarnas metoder varierat vilket omöjliggör en sammanräkning av utvärderingarnas kvantitativa resultat. I många utvärderingar framhålls konkreta kvalitativa resultat som t.ex. ökad samverkan, nätverksbyggande och ett nytt förhållningssätt till regionalt utvecklingsarbete istället för de kvantitativa resultaten.

Utvärderarna konstaterar att det är svårt att utläsa några generella positiva regionalekonomiska effekter rörande strukturuomvandling, näringslivsklimat, befolkningsutveckling och sysselsättning i berörda regioner, som entydigt kan kopplas till genomförandet av programmen. Svårigheterna med att kunna isolera effekter från gjorda insatser inom ett program är ett generellt metodproblem och gäller inte enbart EG:s strukturfonder.

Det har också varit svårt för utvärderarna att dra slutsatser när det gäller de så kallade horisontella målen jämställdhet och miljö. När det gäller det horisontella målet miljö framgår det i utvärderingarna att det endast varit en svag koppling mellan genomförda projekt och större miljöhänsyn eller miljöförbättrande åtgärder.

Detsamma gäller målet jämställdhet. Det statistiska materialet är begränsat, de mätbara målen få och det finns oklarheter när det gäller tillämpningen av de indikatorer som finns.

Nedan redovisas utvärderarnas programspecifika slutsatser.

Mål 5b-programmens syfte har varit att underlätta en strukturuomvandling inom programområdena. De kvantitativa målen med nya företag samt nya, bevarade och tillfälliga arbetstillfällen har i huvudsak uppnåtts i samtliga fem 5b-program, vilka är Västerbotten/Gävle/Dala, Västra Sverige, Sydöstra Sverige, Gotland och Skärgården. Huvuddelen av de arbetstillfällen som programmen bidragit till att skapa har kommit till via de företagsinriktade åtgärderna. Stora insatser har t.ex. kunnat göras på högskoleområdet inom programmet Sydöstra med både distansutbildningar och utlokaliserade utbildningar. Dessutom har programmen bidragit till en rad andra resultat och spin-off-effekter, bl.a. nya samarbetsrelationer mellan olika aktörer.

Leader II programmets syfte var att främja landsbygdsutveckling genom lokal mobilisering. Målet var att skapa ny sysselsättning och på sikt en mer livskraftig kultur, förbättrad service och boendemiljö m.m. som kan möjliggöra för människor att bo kvar men också möta människors förändrade attityder och värderingar och möjliggöra inflyttning till landsbygden. Som ett resultat av programmet har partnerskapsmodellen etablerats och är idag accepterad som organisatorisk form för landsbygdsutveckling. De ideella aktörerna har vunnit erkännande som etablerade aktörer inom landsbygdsutveckling. Det interkommunala samarbetet har utvecklats. Samarbetet mellan den ideella sektorn och kommunsektorn har vidare breddats och fördjupats. Kvinnorna på landsbygden har varit starkt engagerade i genomförandet av Leader II. Leader II har gett kvinnorna en plattform och resurser för vidareutveckling av sitt engagemang. Ungdomarna som prioriterad målgrupp i hela programmet har fått tydliga genomslag. Programets mål har därför uppfyllts i väsentlig grad.

Urban-programmets mål var att förnya fem bostadsområden i Malmö. Dessa områden präglades av vikande attraktivitet, hög arbetslöshet och tilltagande social oro med sviktande hälsa hos befolkningen. Programmet har bidragit till att nya arbetstillfällen och företag skapats, men förvärvsfrekvensen har inte ökat till det uppsatta

målet. Den sociala infrastrukturen har stärkts genom etablering av informationskontor och media- och kultursatsningar. Vissa av insatserna fortsätter inom ramen för storstadssatsningen. De boende ser förbättringar i boendemiljön som den viktigaste förändringen inom ramen för programmet. Programmet har präglats av nytänkande med ett helhetsgrepp på den lokala utvecklingen. Arbetssättet i genomförandet har också varit bra, med stor delaktighet från de boende.

Småföretagsinitiativet har varit ett framgångsrikt program, där de kvantifierbara målen har uppfyllts. Projekten har lett till kompetensutveckling och utökat nätverkssamarbete mellan de deltagande företagen. Programmet har varit väl anpassat till företagens behov.

Konver-programmet har omfattat Karlskoga och Karlsborgs kommuner och målet var att stödja diversifieringen av näringslivet i områden med stort beroende av försvarsrelaterad verksamhet. Den viktigaste indikatorn för att mäta resultatet har varit att skapa sammanlagt 350 nya arbetstillfällen i de båda orterna. Målet för Karlskoga har uppfyllts däremot inte för Karlsborg fullt ut. Insatser inom Konver-programmet har bidragit till att öka medvetenheten, höja kompetensen, utveckla nätverk och stärka samarbetet i de båda kommunerna. Programmet har däremot inte i grunden lyckats ändra näringslivsstrukturen i de båda orterna.

Slutredovisningen av mål 6, mål 2 Norra Norrlandskusten och mål 2 Ångermanlandskusten visar att programmen i stor utsträckning har nått de fastställda målen om 14 600 antal nya arbetstillfällen och 2 500 nya företag. Utvärderarnas bedömning av dessa resultat har redovisats ovan.

Effekter på den regionalekonomiska utvecklingen är dock svårare att visa. Utvärderarna konstaterar att programmen inte ensamma kunnat bryta den negativa ekonomiska utvecklingen i regionerna utan att det behövs kraftigare insatser än vad de tre programmen kunnat åstadkomma tillsammans. På företagsnivå finns positiva effekter avseende ökad sysselsättning och utvecklingen av nya samverkansformer mellan företag vilka även efter projektavslut många gånger fortsätter. Detta visar, enligt utvärderarna, att förutsättningarna finns för en fortsatt positiv utveckling bland de företag som deltagit i programmen.

När det gäller utvecklingen av en attraktiv livsmiljö kan man se resultat i form av ökat deltagande av aktörer inom den sociala ekonomin, vilket enligt utvärderarna har betydelse för en attraktiv livsmiljö. Effekter avseende ett förbättrat näringslivsklimat har främst skett genom ett ändrat synsätt och nya arbetsformer och samverkansformer. Arbetssättet med fleråriga program, partnerskap, nätverk och samverkan har etablerats vilket resulterat i ett strategiskt synsätt på regional utveckling. Utvärderarna anser att det nya arbetssättet, och vad detta har lett till, kan vara det viktigaste resultatet av genomförandet av programmen.

Slutredovisningen av mål 2 Bergslagen, mål 2 Fyrstad och mål 2 Blekinge visar att programmen i stor utsträckning har nått det fastställda målet om 14 250 antal nya arbetstillfällen. Programmen har även nått det fastställda målet vad gäller nyföretagande där målsättningen var att antalet nystartade företag skulle öka med uppskattningsvis 10-25 procent i förhållande till det årliga genomsnittet för perioden 1990-1994. Utvärderarnas bedömning av dessa resultat har redovisats ovan.

Av utvärderingarna framgår att det är svårt att utläsa några generella positiva effekter rörande strukturomvandling, arbetslöshetens utveckling samt befolkningsutveckling som entydigt kan kopplas till genomförandet av mål 2-programmen. Utvärderarna anser dock att det inte är realistiskt att tro att programmen ensamma skulle bidra till att bryta den negativa ekonomiska utvecklingen som under lång tid präglat de regioner som omfattades av programmen. Utvärderingarna visar dock på att mål 2 gav insikter om behovet av fortlöpande kompetensutveckling och att nyföretagande stimulerades vilket lade grunden för en större branschbredd. Mål 2-programmen tros ha medverkat till cirka 10 procent av nyföretagandet i de tre regionerna.

Det nya arbetssättet, baserat bl.a. på samverkan mellan olika aktörer, framstår återigen som det kanske viktigaste resultatet av programmen. Att det skapats mer samverkan och nya nätverk är något som konstateras i samtliga mål 2-områden. Detta betraktas i utvärderingarna som ett mervärde av programmen. Ökat forsknings- och utvecklingssamarbete mellan näringsliv och högskola/universitet är ett exempel på detta. Många av de olika nätverken/samverkansprojekten är efter projektens genomförande fortfarande livskraftiga. Även partnerskapstanken är en viktig

behållning av programmen vilket också är en bestående effekt. Här betonas såväl partnerskapet lokalt och regionalt, liksom partnerskapet mellan regionen och centrala myndigheter/institutioner.

I utvärderingen av Interreg IIA-programmen är utvärderarnas huvudkonklusion att verksamheten i alla program måste karaktäriseras som godkänd och att målen i väsentlig grad uppfyllts. I samtliga utvärderingar återkommer ett antal slutsatser och reflektioner som är gemensamma och kan sägas vara generella. Projektdeltagarna betraktar det som en positiv erfarenhet att ha funnits med i ett gränsregionalt projekt och att det gränsregionala samarbetet skapat ett mer värde. Det förefaller dock som att det är svårare för små aktörer att verka som huvudansvarig projektägare i Interreg jämfört med målprogrammen. Interreg har inneburit att många nya aktörer har fått erfarenhet av gränsregionalt samarbete. Programmen har inneburit en reell ökning av de ekonomiska resurserna för gränsregionalt samarbete. Utvärderarna menar att varaktiga kontakter och nätverk knutits i projekten och att samarbetena fortsatt efter projektslut. Samtliga program har lett till ökat samarbete och fler kontakter över gränsen men programmen har i begränsad omfattning lyckats reducera eller undanröja gränshinder.

Strukturfondsprogrammen för programperioden 2000–2006

Till och med april 2003 har beslut fattats om cirka 8 miljarder kronor för målen 1 och 2, Interreg IIIA samt Urban II, vilket även inkluderar strukturfondsmedel inom andra utgiftsområden. Detta motsvarar 74 procent av EU-medlen för programperioden. Den nationella offentliga medfinansieringen uppgår till cirka 9 miljarder kronor och den privata till cirka 7 miljarder kronor till och med april 2003. Av den nationella offentliga medfinansieringen har för målen 1 och 2 samt Leader+ samt Urban II, kommunerna stått för cirka 33 procent, länsstyrelserna 25 procent, landstingen 7 procent och övrig statlig medfinansiering 35 procent till och med april 2003. Totalt har 2,8 miljarder kronor, motsvarande 26 procent, av EU-medlen utbetalats till projekten till och med april 2003.

Förväntat resultat enligt programdokumenten inom målen 1 och 2 är att insatserna skall bidra till att skapa 45 000 nya eller bevarade arbetstill-

fällen och cirka 8 000 nya företag. Målsättningen är att nära hälften av dessa skapade arbetstillfällen och nya företag skall tillfalla respektive ägas av kvinnor när programperioden summeras. Avslutade projekt till och med april 2003 redovisar att de har bidragit till att skapa cirka 22 000 nya eller bevarade arbetstillfällen, varav cirka 8 400 tillfallit kvinnor. Cirka 5 000 nya företag har startats, varav cirka 1 700 ägs av kvinnor. Halvtidsutvärderingar kommer att genomföras för respektive program och presenteras under hösten 2003. Då kommer de resultat som hittills nåtts att utvärderas. Under hösten 2003 skall den s.k. halvtidsöversynen genomföras där halvtidsutvärderingarna utgör en viktig del. Översynen kan resultera i förändringar i programdokumenten likväl som åtgärder för att effektivisera och förbättra genomförandet av befintliga program.

3.6.3 Verksamhetsområde Kapitalförsörjning

Målet för verksamhetsområdet Kapitalförsörjning är ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen och som därmed bidrar till fler nya arbetstillfällen.

Resultatindikatorerna för de selektiva regionala företagsstöden, förutom stöd till kommersiell service och såddfinansiering, är förväntat antal nya arbetstillfällen, genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft samt investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Med selektiva regionala företagsstöd avses regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering via länsstyrelser och självstyrelseorgan och stöd till kommersiell service. För regionalt utvecklingsbidrag finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten såsom förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal.

Resultatbedömningen av de selektiva regionala företagsstöden avser beviljade stöd under 2002. Resultatbedömningen av de generella stöden, nedsatta socialavgifter och transportbidrag, avser utbetalda medel 2002.

Tabell 3.7 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionala företagsstöd åren 1999-2002¹

	1999	2000	2001	2002
Beviljat belopp (mnkr)	932	949	868	854
Beräknat antal nya arbets- tillfällen (antal)	7 200	8 430	6 375	5 736
Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle (tkr)	125	110	136	149
Investeringar som beräk- nas delfinansieras med de selektiva företagsstöden (mnkr)	3 400	3 034	2 770	3 385

¹ Regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag. Sysselsättningsbidrag enligt äldre bestämmelser ingår ej i tabellen. Källa: NUTEK.

Beslut om totalt cirka 854 miljoner kronor under 2002 i olika former av selektiva företagsstöd (exkl. stöd till kommersiell service och såddfinansiering) i samband med investeringar beräknas enligt NUTEK bidra till cirka 5 700 nya arbetstillfällen inom främst stödområde A och B. Totalt beviljat belopp 2002 innebär en minskning jämfört med 2001. Skälet är att företagsstödens andel av beviljade medel inom anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* har minskat, dvs. andelen medel för regional projektverksamhet har ökat. Den regionala projektverksamheten används i betydande utsträckning till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram. Behovet av medfinansiering var större 2002 än 2001 på grund av att beslutstakten i programmen var mycket hög under 2002. Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle uppgår till cirka 150 000 kronor. Det innebär att den genomsnittliga subventionen per arbetstillfälle har ökat. Förklaringen är att stödformer med relativt högre subvention per arbetstillfälle, i detta fall regionalt utvecklingsbidrag, har ökat sin andel av beviljade belopp. Investeringar i storleksordningen 3 385 miljoner kronor beräknas delfinansieras med dessa stöd.

Av beviljat regionalt utvecklingsbidrag 2002 har cirka 60 procent av beloppet beviljats små och medelstora företag, dvs. företag med 0–199 anställda. De små och medelstora företagen utgör cirka 90 procent av antalet stödföretag. Det genomsnittliga regionala utvecklingsbidraget är 2,71 miljoner kronor per företag. Totalt har 188 preliminärt beviljade beslut avseende regionalt utvecklingsbidrag fattats under 2002. Av dessa har det enbart varit möjligt att redovisa förväntade resultatet i 134 beslut (72 procent). De företag som beviljats bidrag förväntas enligt

NUTEK uppvisa en god tillväxt inom cirka 3 år. Förädlingsvärdet förväntas öka på total nivå med 46 procent, sysselsättningen förväntas öka med 1 101 personer varav 327 kvinnor, omsättningen kommer enligt företagens prognoser att öka med 42 procent samt vinstmarginalen med 3,8 procentenheter. NUTEK:s uppföljning av bidrag som beviljats tidigare år visar att utfallen varje år har varit väl överensstämmande med de förväntade värdena på samtliga resultatmått, förutom på vinstmarginal. Vinstmarginalen har inte nått upp till de förväntningar som gjorts. Rådande konjunkturläge kan vara en bidragande orsak till detta. I övrigt följer utfallsvärdena de förväntade värdena mycket väl.

För regionalt utvecklingsbidrag och sysselsättningsbidrag finns sedan länge ett kvoteringsvillkor. För att ett företag skall kunna beviljas något av dessa stöd gäller som huvudregel att minst 40 procent av det antal arbetstillfällen som tillkommer till följd av stöden skall förbehållas vardera könet. Villkoret skall uppfyllas i varje enskilt fall. För landsbygdsstödet finns inget villkor men stödet följs upp på samma sätt som regionalt utvecklingsbidrag och sysselsättningsbidrag.

Under en följd av år har kvoteringsregeln varit svår att efterleva och undantag från huvudregeln har krävts i relativt stor utsträckning. NUTEK publicerade under 1999 en rapport som visar att kvoteringsregeln haft positiva effekter när det gäller att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Den har stimulerat arbetsgivare att anställa fler av det kön som tidigare varit underrepresenterat på området i fråga.

Tabell 3.8 Kvinnor i procent av beräknad sysselsättningsökning för de regionala företagsstöden åren 1999-2002

	1999	2000	2001	2002
Regionalt utvecklings- bidrag	38	40	38	31
Landsbygdsstöd	35	40	36	38
Småföretagsstöd	30	35	28	35
Sysselsättningsbidrag ¹	-	-	-	50

¹ För sysselsättningsbidrag har ett uppföljningssystem saknats fram till och med 2001.

Källa NUTEK.

Det har, som nämndes ovan, varit svårt att uppnå kvoteringsvillkoret med undantag för 2000. Andelen kvinnor av den beräknade sysselsättningsökningen varierar kraftigt mellan olika län. Villkoret att minst 40 procent av antalet nya arbetstillfällen skall avse vardera könet har i

princip uppfyllts för det regionala utvecklingsbidraget 1999–2001 men inte 2002. Vad gäller landsbygdsstöd har andelen arbetstillfällen som förväntas tillfalla kvinnor legat på mellan 35 och 40 procent. För sysselsättningsbidraget har ett uppföljningssystem för kvoteringskravet saknats fram t.o.m. 2001. För 2002 uppgick andelen arbetstillfällen som förväntas tillfalla kvinnor till 50 procent. Sysselsättningsbidrag går till stor del till personalintensiva företag inom framförallt tjänstenäringen till skillnad mot övriga regionala företagsstöd som till stor del beviljas företag inom industrin. Detta kan förklara varför andelen arbetstillfällen som tillfaller kvinnor är högre för sysselsättningsbidraget. En annan anledning till att andelen arbetstillfällen som tillfaller kvinnor är låg är att männen inom stödområde A och B i genomsnitt har nästan tre procentenheter högre öppen arbetslöshet än kvinnor. Den ovanligt låga siffran för regionalt utvecklingsbidrag för 2002 kan förklaras av tre stora ärenden där andelen kvinnliga arbetstillfällen blev väldigt låg.

Tabell 3.9 Utbetalda generella regionala företagsstöd åren 1999-2002¹

Miljoner kronor

	1999	2000	2001	2002
Utbetalt belopp	702	390	387	353

¹ Dvs. nedsatta socialavgifter och transportbidrag.

Källa: NUTEK.

Utbetalda generella regionalpolitiska företagsstöd minskade betydligt 2000 på grund av att stödformen nedsatta socialavgifter inom utgiftsområdet upphörde. Under 2001 gjordes endast retroaktiva utbetalningar om cirka 9 miljoner kronor. Under 2002 har inga utbetalningar gjorts. Transportbidrag har kompenserat en del av företagens kostnader för varutransporter. Totalt utbetalades 353,2 miljoner kronor under 2002.

Såddfinansiering har under 2002 beviljats med cirka 17,6 miljoner kronor till små och medelstora företag, en kraftig ökning från 2001 då det beviljades cirka 3 miljoner kronor i såddfinansiering. Stödet förväntas ha betydelse för teknikbaserade företag i tidiga utvecklingsfaser. Den övervägande delen av såddfinansieringen finansieras med andra medel än medel från utgiftsområde 19. Regional utveckling.

En mer detaljerad beskrivning per län av dels beviljade selektiva regionala företagsstöd, dels utbetalda medel avseende transportbidrag återfinns i nedanstående tabeller.

Tabell 3.10 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelserna, regionala självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen under 2002 fördelat på län/organ¹

Län/organ	Regionala utvecklingsbidrag (mkr)	Landsbygdsstöd (mnr)	Småföretagsstöd (mnr)	Sysselsättningsbidrag (mnr)	Beräknad sysselsättningsökning ²	Beräknad subvention per arbetstillfälle ² (tkr)	Såddfinansiering (mnr)	Stöd till kommersiell service (mnr)	Summa (mnr)
Stockholm	0	0,7	0	0	0	0	0	0,05	0,75
Uppsala	0	1,1	0	0	0	0	0	0,25	1,35
Södermanland	0	0,3	0	0	3	0	0	0,41	0,71
Östergötland	0	5,5	0	0	139	40	2,84	1,41	9,75
Jönköping	0	5,5	0	0	222	25	0	0,39	5,89
Kronoberg	0	3,1	0	0	51	61	0	1,34	4,44
Kalmar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Regionförbundet i Kalmar län	0	8	0	0	148	54	0	3,99	11,99
Skåne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Regionförbundet i Skåne län	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Halland	0	0,5	0	0	15	33	0	0,38	0,88
Västra Götaland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Västra Götalands läns landsting	0	13,4	0	0	318	43	9,84	1,57	24,81
Gotland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gotlands kommun	0	6,7	0	0	47	143	0	0,41	7,11
Blekinge	0	12,2	2,4	0	146	139	0,8	0,98	16,38
Örebro	7,8	11,7	2,2	0	223	97	0	0,98	22,68
Värmland	49,8	24	0,4	0	688	108	0	2,82	77,02
Västmanland	2,5	9,2	4,3	5,4	201	106	0,29	0,53	22,22
Dalarna	57,7	27	0	10	511	185	0	1,2	95,9
Gävleborg	12,9	40,8	0,8	3,7	758	77	0	1,89	60,09
Västernorrland	28,7	26,2	0,6	8,2	329,3	193	0	2,74	66,44
Jämtland	106,5	24,1	0	6,7	552,5	249	1,73	6,64	145,7
Västerbotten	86,4	42	0	7,5	721	188	2,1	3,88	141,9
Norrbotten	125,2	19,2	0,1	43	663	283	0	5,33	192,8
Summa	477,5	281,4	10,7	84,7	5 732,8	149	17,6	37,19	909,09

¹ I tabellen redovisas inte NUTEK:s (46 miljoner kronor) och regeringens (203 miljoner kronor) beslut avseende central projektverksamhet.² Avser regionalt utvecklingsstöd, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag.

Källa: NUTEK.

Enligt utvärderingen De regionalpolitiska företagsstöden – en studie av användning och effekter (NUTEK 2000), kan effekterna av regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd och småföretagsstöd sammanfattas med att de bidrar till att skapa sysselsättning och överlevnad på kort sikt men att dessa effekter inte kan beläggas på längre sikt. Det går inte heller att belägga att stöden skulle leda till ekonomisk tillväxt i stödföretagen. Fram t.o.m. 1998/99 har emellertid målet med de selektiva företagsstöden främst varit att öka sysselsättningen. De utvärderingar som har gjorts har studerat stödets effekter avseende detta mål. Från och med 2001 är målen för de selektiva företagsstöden att de skall medverka till ekonomisk tillväxt och därmed bidra till att åstadkomma nya varaktiga arbetstillfällen.

Regeringen gav i juni 2002 ITPS i uppdrag att utvärdera sysselsättningsbidragets effekter. Utvärderingen lämnades till regeringen i april 2003. Utvärderingen visar att sysselsättningsbidraget huvudsakligen går till tjänsteföretag och då framför allt till företagsinriktade privata tjänsteföretag. Sysselsättningsbidraget går ofta till företag som är nya i länet eller i riket. Utvärderingen ger svar på vissa frågor om stödets effekter. Utgångspunkten för ITPS analys var att stödet betraktas som ett regionalpolitiskt stöd. Om stödet även betraktas som ett företagsstöd anser de att både motiven liksom utformningen av stödet är tveksam. Samtidigt gör ITPS bl.a. bedömningen att det generella stödet har hjälpt till att utjämna skillnader i förutsättningar mellan växande företag i stödområdet och jämförande företag utanför stödområdet. Företag som fått selektiv sysselsättningsbidrag har en mer positiv sysselsättningsutveckling än jämförande företag. Förädlingsvärdet har dock inte ökat i samma utsträckning. Sysselsättningsbidraget har tidigare kritiserats för att det ges till företag och/eller branscher i tillbakagång. ITPS har analyserat detta närmare avseende sysselsättningsbidrag samt även beträffande regionalt utvecklingsbidrag och landsbygdsbidrag. ITPS slutsats är att det inte finns fog för nämnda kritik. Samtliga dessa företagsstöd går till tillväxtföretag i betydligt större utsträckning än vad deras andel av sysselsättningen motiverar. ITPS slutsats av utvärderingen är bl.a. att sysselsättningsbidraget i än större utsträckning skall användas för att ge incitament till nyetableringar.

Tabell 3.11 Utbetalt transportbidrag fördelat på län åren 2000-2002

Miljoner kronor			
Län	2000	2001 ¹	2002
Värmland	2,1	-	-
Dalarna	0,5	-	-
Gävleborg	3,0	-	-
Västernorrland	31,8	38,9	34,8
Jämtland	45,4	51,2	51,5
Västerbotten	142,9	176,1	153,5
Norrbottnen	95,1	112,5	113,4
Summa	320,8	378,7	353,2

¹ Värmland, Dalarna och Gävleborg ingår inte fr.o.m. 2001 i stödområdet för transportbidrag.

Källa: NUTEK.

Målet med transportbidraget är att det skall kompensera för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd. Transportbidraget kan genom sin konstruktion betraktas som strukturellt betingat, dvs. utan hänsyn till företagens individuella förutsättningar kompensera för avståndsnackdelar inom transportområdet. Transportbidraget har störst betydelse för småföretag i glesbygden. Transportbidragets utbetalningsvariationer över åren kan förklaras av konjunkturläget.

Stiftelsen Norrlandsfonden har under 2002 finansierat etablering, utveckling och expansion av näringslivet i de fem nordligaste länen, främst små och medelstora företag.

3.6.4 Verksamhetsområde Kommersiell service

Målet för verksamhetsområdet Kommersiell service är en god tillgång till kommersiell service.

Under budgetåret 2002 beviljades stöd till kommersiell service med sammanlagt cirka 37 miljoner kronor. Motsvarande summa för 2001 var cirka 45 miljoner kronor, vilket motsvarar en minskning med drygt 16 procent mellan dessa år. Denna nedgång i volym beror bland annat på att under 2001 ökade anslaget till kommersiell service markant i något län samt att ovanligt stora enskilda investeringar förekom i några län. Året dessförinnan var summan av bidragen totalt 26 miljoner kronor, vilket visar att stödets volym har ökat de senaste åren.

Den största delen av stöd till kommersiell service utgörs av investeringsbidrag, vilket beviljats med knappt 15 miljoner kronor under 2002.

Därefter följer servicebidraget med cirka 11,5 miljoner kronor samt det statliga hemsändningsbidraget som beviljats med drygt 9 miljoner kronor. Landsbygdslånet uppgår till 1,6 miljoner kronor.

Glesbygdsverket presenterade nyligen uppgifter om att 117 orter i gles- och landsbygd miste sin sista butik under 2002. Minskat befolkningsunderlag är en orsak till butiksnedläggningar men också förändrade köpvanor hos lokalbefolkningen och ökade lönsamhetskrav hos aktörer i butiksledet. Antalet butiker har under lång tid minskat mest i glesbygd och tätortsnära landsbygd, cirka 18 procent mellan 1996–2002. Det minskande antalet orter med butik leder till att avståndet till närmaste butik förlängts för åtskilliga hushåll. Effekterna för en ort som mister sin sista butik är många gånger stora. Dagligvarubutiken är ofta den sista serviceform som finns kvar och den fungerar då ofta som ombud för ett antal andra serviceslag såsom post, apotek och systembolag.

Tabell 3.12 Stöd till kommersiell service fördelat på län åren 1999-2002

Miljoner kronor

Län	1999	2000	2001	2002
Stockholm	0,3	0,3	0,3	0,1
Uppsala	0,1	0,1	0,1	0,3
Södermanland	0,2	0,2	0,4	0,4
Östergötland	1,1	0,9	0,8	1,4
Jönköping	0,6	0,3	0,5	0,4
Kronoberg	0,3	0,6	1,7	1,3
Kalmar	1,5	1,6	2,1	4,0
Skåne	0,7	0,0	0,2	0,0
Halland	0,3	0,0	0,3	0,4
Västra Götalandsland	1,1	1,1	1,2	1,6
Gotland	0,2	0,3	0,2	0,4
Blekinge	0,5	0,5	0,9	1,0
Örebro	1,9	1,7	1,8	1,0
Värmland	2,4	1,4	2,1	2,8
Västmanland	0,8	0,4	1,5	0,5
Dalarna	1,0	1,1	0,9	1,2
Gävleborg	2,0	2,2	2,1	1,9
Västernorrland	3,7	3,5	3,2	2,7
Jämtland	5,1	2,9	9,3	6,6
Västerbotten	4,3	4,3	10,8	3,9
Norrbotten	3,0	3,0	4,3	5,3
Summa	31,1	26,4	44,7	37,2

Resursåtgång inom samtliga verksamhetsområden

De resultat som här har redovisats avser beträffande de selektiva företagsstöden och den regionala projektverksamheten inte resultaten på grund av utgifter under 2002. Istället redovisas de förväntade resultaten i framtiden på grund av beslut som fattats 2002. Det finns inget redovisningssystem som kan koppla ihop utgifter ett visst år med senare års resultat. I resultatredovisningen avseende strukturfondsprojekten och de generella företagsstöden redovisas däremot utgifterna relaterade till uppnådda effekter.

Utgifterna inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling uppgick under 2002 totalt till cirka 3 388 miljoner kronor.

Resursåtgången har ökat med 130 miljoner kronor jämfört med 2001 års utgifter, som uppgick till 3 258 miljoner kronor. Utbetalningarna på anslaget 33:6 *Europeiska regionala utvecklingsfonden för perioden 2000–2006* ökade med

800 miljoner kronor. Utbetalningarna från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, som bl.a. utgör medfinansiering till strukturprogrammen, ökade med cirka 149 miljoner kronor jämfört med 2001. En stor del av utbetalningarna 2001 utgjordes inom ramen för anslaget 33:7 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999*. Anslaget upphörde vid utgången av 2001.

Det totala anslagssparandet för utgiftsområdet uppgick den 31 december 2002 till 1 353 miljoner kronor. Av anslagssparandet har regeringen dragit in 433 miljoner kronor. Återstående anslagssparande beräknas tas i anspråk under kommande år.

Vidare har av anslagssparandet på totalt 184 miljoner kronor från 2001 på äldreanslagen A1 *Regionalpolitiska åtgärder*, A11 *Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.* från budgetåret 1999, A11 *Regionalpolitiska insatser* från budgetåret 2000 samt A12 *Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.* från budgetåret 2000 om cirka 9 miljoner kronor tagits i anspråk. Utgifterna för de generella regionala företagsstöden 2002 uppgick till 353 miljoner kronor vilket är en minskning med 34 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår.

Utgifterna för de geografiskt inriktade programmen, dvs. målen 1 och 2 samt Interreg och Urban, inom EG:s strukturprogram från anslaget 33:7 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006* uppgick för 2002 till 1 282 miljoner kronor. Utgifter redovisas också under utgiftsområde 13. Arbetsmarknad och utgiftsområde 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

3.6.5 Analys och slutsatser

Samtidigt som tjänste- och varumarknaderna internationaliseras och centrala produktionsresurser blir allt mer lätttrörliga tenderar den lokala och regionala miljön att bli viktigare för företagets konkurrenskraft. En förklaring är att företags innovationsförmåga ökar om kunskapsöverföring och samspel med andra företag och organisationer i den lokala miljön kommer till stånd. Den lokala arbetsmarknadsregionens utveckling har därmed ett nära samband med olika näringars konkurrenskraft. Landets ekonomiska utveckling blir därmed i hög grad beroende av

hur väl de lokala arbetsmarknadsregionerna fungerar.

Förutsättningarna för att åstadkomma väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner varierar över landet. Det finns ett positivt samband mellan regioners ekonomiska utveckling och grundläggande strukturella förhållanden såsom folkmängd, möjligheter till transporter och andra former av kommunikationer samt närhet till utbildning och forskning. Även lokala arbetsmarknadsregioner med likartade strukturella förutsättningar utvecklas olika. Orsaken till detta är bland annat skillnader i lokal dynamik, det vill säga faktorer som bidrar till ett högt nyföretagande, innovationsförmåga, flexibilitet och ständigt lärande.

Målet för den Regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Instrument för att genomföra politiken inom utgiftsområde 19. Regional utveckling har bl.a. varit regionala tillväxtavtal, EG:s strukturprogram och regionala företagsstöd. Insatser inom utgiftsområdet har bl.a. syftat till att främja nyföretagande, företagsutveckling och företagets innovationsförmåga. Det är emellertid inte i första hand åtgärder inom utgiftsområdet, som är avgörande för den regionala utvecklingen och möjligheterna att uppfylla målet. Insatser inom flertalet politikområden och utgiftsområden är sammantaget av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen och därmed för möjligheterna att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken.

Målet för den Regionala utvecklingspolitiken skall främst uppnås genom åtgärder inom följande politikområden: Regional utvecklingspolitik, Näringspolitik, Arbetsmarknadspolitik, Utbildningspolitik, Transportpolitik, de delar av Forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, Landsbygdspolitik och politikområdena inom de areella näringarna samt Kulturpolitik, Politikområde IT, elektronisk kommunikation och post, Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande, Storstadspolitik, Konsumentpolitik, Regional samhällsorganisation och Integrationspolitik. Insatser inom dessa politikområden kommer således att vara av avgörande betydelse för att uppfylla målet. Exempel på de viktigaste åtgärderna är den tidigare utbyggnaden av högskolor och infrastruktur i alla

delar av landet samt det kommunala skatteutjämningsystemet.

Medlen inom utgiftsområde 19. Regional utveckling kan, på grund av dess jämförelsevis ringa omfattning, således endast marginellt påverka utvecklingen i landets lokala arbetsmarknadsregioner. Andra statliga och privata insatser sker t.ex. inom ramen för de regionala tillväxtavtalen och EG:s strukturfondsprogram. Exempelvis av myndigheter inom olika politikområden, kommuner och det privata näringslivet. Även investeringar som erhållit regionala företagsstöd finansieras till den största delen av företagen själva eller t.ex. via bank. Medlen inom utgiftsområdet fungerar sålunda ofta som katalysatorer, som medför att ytterligare åtgärder kommer till stånd. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet medverkar därför ofta till att få igång processer och investeringar som annars inte hade kommit till stånd.

Indelning efter lokala arbetsmarknadsregioner ger en tydligare bild av skilda regionala förhållanden och behov. Regional lönesumma respektive andelen förvärvsarbete per lokal arbetsmarknadsregion har därför använts som två övergripande indikatorer för den Regionala utvecklingspolitiken.

Lönesumman i riket har ökat med i genomsnitt 6 procent per år under perioden 1995–2000. Regionalt hade Stockholm den högsta genomsnittliga löneökningen. Lokala arbetsmarknadsregioner med stor löneökning fanns framförallt i de södra delarna av Sverige, många intill en storstadsregion. Majoriteten lokala arbetsmarknadsregioner med liten löneökning fanns i norra Norrland. Lönesumma per sysselsatt år 2000 var högst i Stockholm och endast fyra lokala arbetsmarknadsregioner låg över genomsnittet för riket. Skillnaderna mellan regionerna har förstärkts mellan åren. Kvinnors lönesumma per sysselsatt var lägre än männens samtidigt som spridningen mellan länen var större för män än för kvinnor. Den procentuella förändringen i lönesumma per sysselsatt mellan 1995 och 2000 var dock något högre för kvinnor än för män i 19 län.

Andelen förvärvsarbete i riket ökade från 72 till 76 procent under perioden 1995–2001. En könsmässig skillnad är tydlig, den kvinnliga förvärvsgraden var 74 procent och den manliga 78 procent. Skillnaderna i förvärvsgrad mellan landets 81 lokala arbetsmarknadsregioner var också stor och tenderar att öka. I några lokala arbets-

marknadsregioner har förvärvsgraden dessutom haft en negativ utveckling. Antalet lokala arbetsmarknadsregioner som hade högre förvärvsgrad än rikets genomsnitt var färre 2001 än 1995 samtidigt har spännvidden mellan den högsta och lägsta förvärvsgraden ökat. Andelen förvärvsarbete 2001 i åldern 20–64 var högst i Värnamo med 86 procent och lägst i Jokkmokk med 70 procent undantaget regioner med hög gränsöverskridande pendling. Förklaringar till de låga resultaten är dels att arbetslösheten är hög, dels att många står utan sysselsättning till följd av förtidspensioner, långtidssjukskrivningar eller studier.

Den regionala befolkningsutvecklingen följer stabila mönster sedan 1960-talet. Regioner med minskande befolkning har relativt få kvinnor i barnafödande åldrar och svårt att behålla de grupper som är mest rörliga dvs. ungdomarna. Befolkningsprognoser visar att de flesta regioner, bortsett från storstadsregionerna och ett antal högskole- och universitetsregioner, kommer att minska sin folkmängd. I samtliga regioner kommer befolkningen att i genomsnitt bli äldre och andelen människor i förvärvsaktiv ålder att sjunka.

Omvandlingen av näringslivet har inneburit att produktionen blivit allt mer kunskapsintensiv och behovet av flexibilitet ökat. Detta återspeglas bl.a. i att behovet av resurser, framförallt arbetskraft, blivit allt mer specialiserad. Svårigheter i matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft medför att det i en region kan finnas både arbetskraftbrist och arbetslöshet. Tillräckligt hög rörlighet både mellan yrken och mellan regioner blir därmed en viktig beståndsdel för att skapa fungerande lokala arbetsmarknadsregioner. Flyttningarna har ökat under 1990-talet till följd av framförallt utbyggnaden av den högre utbildningen. Andelen av dem som flyttar av arbetsrelaterade motiv har däremot minskat. Istället går utvecklingen mot ökad pendling vilket också återspeglas i att antalet lokala arbetsmarknadsregioner har minskat.

Regeringen bedömer att processen med tillväxtavtalen har medfört många positiva effekter. Det finns ett stort intresse att mobilisera gemensamma krafter för den egna regionens hållbara utveckling. Uppslutningen kring hållbara tillväxtfrågor och viljan att förstärka förutsättningarna för näringslivet är stor. Samtidigt skall arbetet för en mer hållbar inriktning ses ur ett långsiktigt perspektiv. Hittills har insatser för

miljö- och jämställdhetsperspektiven gjorts separat. Arbetet med integrationsperspektivet inom de regionala tillväxtprogrammen avses i storstadsregionerna utöver det generella integrationsarbetet byggas på erfarenheter från de lokala utvecklingsavtalen inom Storstadspolitiken. Den nationella uppföljningen visar på behovet av att utarbeta en tvärsektoriell metodik för hållbar utveckling.

Den regionala mobiliseringen har medfört ökade kontakter i tillväxtorienterade nätverk. Kommuner, landsting och statliga myndigheter har i ökad utsträckning involverats i angelägna utvecklingsfrågor. Förtroendet och förståelsen för andra organisationers verksamhet har ökat. Samtidigt behöver samspelet mellan den nationella och den regionala nivån utvecklas. Nationella sektorsmål och prioriteringar skall på ett systematiskt sätt kunna utformas utifrån skilda regionala behov och förutsättningar. Staten liksom länsstyrelser med samordningsansvar och det s.k. samordningsuppdraget har viktiga roller för att främja samspelet mellan nationell och regional nivå. I det centrala arbetet för effektiv samordning mellan politikområden utgör erfarenheter från bl.a. tillväxtavtalsarbetet och samordningsuppdraget viktiga inslag.

Näringslivets aktiva deltagande är väsentligt för att nå en ökad förankring av de mål och insatser som partnerskapen föreslår. Detta deltagande har i många fall visat sig vara svårt att åstadkomma. Kontakterna mellan den offentliga sfären och näringslivet behöver därför utvecklas för att finna arbetsformer som fungerar bra. Tillväxtavtalen har medverkat till en ökad systemsyn i frågor som berör regionernas konkurrensförmåga. Detta avspeglas inte minst av intresset att arbeta med utveckling av innovationssystem och kluster. Tillväxtprogrammets fortsatta fokus på utveckling av innovationssystem och kluster bedöms kunna bidra till att ytterligare stärka samverkan mellan näringslivet, utbildningsväsendet och andra offentliga aktörer.

Det finns också behov att tydliggöra sambandet mellan lokala och regionala utvecklingsfrågor. Kommunerna har successivt fått en allt mer aktiv roll i tillväxtavtalsarbetet och bildandet av kommunala samverkansorgan kan stärka denna utveckling.

Uppföljningar och granskningar av de regionala tillväxtavtalen, bl.a. av Riksrevisionsverket (RRV 2002:23), har bidragit till ökade kunskaper om de möjligheter och problem som ett tvär-

sektoriellt arbetssätt medför. Resultaten från granskningarna stämmer väl överens med de iakttagelser som regeringen har gjort i sina uppföljningsstudier av tillväxtavtalsprocessen. Direktiven för de nya regionala tillväxtprogrammen har därför utarbetats med hänsyn till dessa erfarenheter. Regeringen har också i olika berörda myndigheters regleringsbrev tydliggjort på vilket sätt de kan medverka i tillväxtprogrammen.

EG:s strukturfondsprogram har inneburit betydande ekonomiskt tillskott till den Regionala utvecklingspolitiken och stimulerat till nytänkande och ökat konkret lokalt och regionalt utvecklingsarbete. Slututvärderingar av strukturfondsprogrammen för perioden 1995–1999 av oberoende utvärderare är genomförda. En generell slutsats i dessa utvärderingar är att programmen i olika omfattning nått de övergripande kvantitativa målen som funnits för respektive program. Utvärderingarna visar att strukturfondsprogrammen lett till att nya arbetstillfällen och att nya företag bildats som en direkt eller indirekt effekt av programmen. Förutom kvantitativa resultat i form av ökad sysselsättning och nya företag har programmen lett till en rad andra resultat av mer kvalitativ karaktär, bland annat att det under programperioden utvecklades ett nytt sätt att bedriva regionalt utvecklingsarbete. Programmets effekter ligger nämligen till stora delar på det attitydmässiga och organisatoriska planet. Många nätverk har skapats mellan företag, kommuner och andra aktörer och samarbete har bedrivits över administrativa gränser. En gemensam slutsats i utvärderingarna är att samverkan och nätverk ger bestående resultat. Dessa resultat understödjer arbetet med de regionala tillväxtprogrammen som bygger på ett väsentligt ökat lokalt och regionalt engagemang. Regeringen bedömer, mot bakgrund av slututvärderingarna, att strukturfondsprogrammen under perioden 1995–1999 på många sätt har bidragit till utvecklandet av den Regionala utvecklingspolitiken och tillsammans med insatser inom andra politikområden, till en positivare utveckling i berörda regioner än om dessa resurser inte funnits.

Enligt ITPS är antalet kvalificerade utvärderingar av den nationella regionalpolitiken begränsat och det är huvudsakligen enskilda företagsstöd som varit föremål för utvärderingarna. Brister förekommer bl.a. i den samhällsekonomiska analysen. Inga samlade utvärderingar av

den nya Regionala utvecklingspolitiken har ännu gjorts eftersom dess genomförande påbörjades 2002.

Det kan, enligt regeringens bedömning, finnas ett underutbud av finansieringskapital i vid bemärkelse i regionalt utvecklingspolitiskt prioriterade områden. Ett problem som uppstått de senaste åren är att långgivare, framför allt banker, har blivit allt mer restriktiva i sin utlåning. Det kan därmed finnas ett för litet utbud av kapital till små och medelstora företag i dessa områden. En del av underutbudet täcks bl.a. av Stiftelsen Norrlandsfondens och ALMI Företagspartner AB:s låneverksamheter och de regionala företagsstöden.

Från och med 2004 kan kapitalförsörjningen till företag komma att påverkas av bland annat de förändringar som beslutats vad gäller förmånsrättslagstiftningen. EG-kommissionen har antagit nya bestämmelser avseende statsstödsreglerna inom riskkapitalområdet som öppnar möjligheter för riskkapitalfonder. Regeringen avser att noga följa utvecklingen inom nämnda områden.

Det är regeringens principiella inställning att det i ett längre perspektiv är angeläget att reducera användningen av olika regionala företagsstöd i form av bidrag. När behov av marknadskompletterande finansieringsinsatser föreligger, bör främst former som innebär att återbetalning av kapitalet sker användas. Statens insatser bör i stället inriktas mot förstärkta insatser för entreprenörsfrämjande, ökat nätverksbyggande t.ex. mellan olika företagare och mellan företagen och olika institutioner, samt mot utveckling av finansieringssystem som medger att kapitalmarknadens aktörer får möjlighet och incitament att göra ökade finansieringsinsatser för företagen.

Serviceutgången är en viktig faktor för möjligheterna att skapa och upprätthålla attraktiva boende- och sysselsättningsmiljöer, särskilt i gles- och landsbygd. Förändringar i servicestrukturen medför i många fall att serviceutgången försämras. Antalet dagligvarubutiker fortsätter t.ex. att minska under 2002. Den största minskningen har skett i gles- och landsbygdsområden. Genom stöd till kommersiell service har ytterligare försämring motverkats. Både kommersiell och samhällelig service har också utvecklats med hjälp av regionala utvecklingspolitiska åtgärder. Särskilda projekt med syfte att utveckla servicelösningar har genomförts. Genom dessa insatser har i många fall

samlökaliserade servicelösningar, anpassade efter lokala förutsättningar och ofta drivna av lokala entreprenörer, uppkommit. Åtgärderna har bidragit till att i vissa fall upprätthålla och utveckla tillgänglig service.

ITPS har på regeringens uppdrag analyserat och utvärderat programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder, det s.k. 500-miljonersprogrammet. ITPS samlade bedömning är att majoriteten av projekten inom programmet kan förväntas ha positiva effekter på den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen samt att de flesta insatserna också har långsiktiga effekter. Regeringens bedömning är att insatserna överlag har bidragit till en positiv utveckling i berörda regioner och att erfarenheterna av de länsövergripande projekten är intressanta.

En slutrapport från Statskontoret har redovisats till regeringen om den arbetsmetod som använts vid genomförandet av utvecklingsprogrammet för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten. Enligt Statskontoret var omställningsgruppens arbetsmetod inte unik, utan den tillämpas i enskilda kommuner och i regionalt utvecklingsarbete, med eller utan statligt engagemang. Vidare har ITPS redovisat en delrapport om effekterna av utvecklingsprogrammet. Det är, enligt ITPS, tveksamt om det numera finns skäl för att staten skall engagera sig i utvecklingsarbete på det sätt som skedde genom omställningsgruppens arbete. Det är enligt regeringen i dagsläget inte möjligt att göra en samlad bedömning av omställningsarbetet. En slutrapport från ITPS skall redovisas i maj 2004.

Genom åtgärder inom de regionala tillväxtavtalen, EG:s strukturfondsprogram och olika typer av regionala företagsstöd har politiken enligt regeringen bidragit till att utveckla framför allt näringslivet i prioriterade områden. Bedömningen grundar sig bl.a. på de utvärderingar som gjorts av företagsstöden och de slututvärderingar som har gjorts av strukturfondsprogrammen.

Avsikten är att den nya politiken på ett mer systematiskt sätt skall följas upp och utvärderas och därmed skall resultatinformationen till riksdagen förbättras. För att utveckla och förbättra den framtida resultatredovisningen inom politikområdet har regeringen vidtagit flera åtgärder. Bland annat avses de regionala tillväxtprogrammen effektutvärderas på ett liknande sätt

som EG:s strukturfondsprogram. De skall även kontinuerligt följas upp och processutvärderas för att främja lärandet. Regeringen har initierat ett utvecklingsarbete om hur det nya politikområdet bör följas upp och effektutvärderas. I detta sammanhang är de tidigare nämnda uppdragen till ITPS, GBV och Statskontoret betydelsefulla.

samt beslut och utbetalningar. För Interregprogrammen redovisas den totala tilldelningen EU-medel per program, dvs. även andra länders andel. De Interregprogram som redovisas på statsbudgeten är Kvarken-Mittskandia, Öresund och Sverige-Norge.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft någon invändning i revisionsberättelsen för 2002 avseende Glesbygdsverket.

3.8 EG:s samtliga strukturfonder

Näringsdepartementet har en samordningsroll avseende strukturfonderna. I det följande lämnas en översiktlig finansiell redovisning för dessa. Ytterligare och mer detaljerad information lämnas även under utgiftsområde 13. Arbetsmarknad, 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, samt i andra avsnitt under utgiftsområde 19. Regional utveckling.

Programperioden 1995–1999

För programperioden 1995–1999 tillfördes Sverige sammanlagt 1,42 miljarder euro eller cirka 12 miljarder kronor från EG:s strukturfonder. Slutredovisning av programmen till EG-kommissionen har skett för samtliga program under början av 2003. Merparten av de sista inbetalningarna från EG-kommissionen till Sverige väntas under 2003.

Programperioden 2000–2006

För programperioden 2000–2006 har Sverige tilldelats cirka 19 miljarder kronor, exklusive resultatreserven som kommer att fördelas under 2004, från de fyra strukturfonderna. Struktur-fondsprogrammen omfattar totalt cirka 60 miljarder kronor inklusive nationell offentlig medfinansiering och privat medfinansiering.

Nedan redovisas medelsfördelningen från strukturfonderna mellan de olika programmen

Tabell 3.13 Vissa uppgifter om EG:s strukturfonder perioden 2000-2006

Målområde resp. gemenskapsinitiativ	Tilldelade EU-medel (ram) (mnr)	Beslutade medel t.o.m. april 2003 (% av ram)	Utbetalade medel t.o.m. april 2003 (% av ram)
Mål 1	6 357	78	28
Mål 2	3 596	72	28
Mål 3	6 354	52	29
Fiskeåtgärder utanför mål 1	530	28	14
Interreg IIIA	737	43	8
Equal	733	46	4
LEADER+	344	37	8
Urban	45	34	2
Summa	18 696	63	26
Program som redovisas utanför statsbudgeten			
Interreg IIIA	480	21	6
Interreg IIIB	2 104	34	1
Totalt	21 280	60	23

Anm: Omräkningskurs från euro – 8,50 kronor.
Källa: NUTEK

3.9 Budgetförslag

3.9.1 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Tabell 3.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2002	Utfall	1 453 388	450 947
2003	Anslag	1 522 835 ¹	1 491 000
2004	Förslag	1 514 835	
2005	Beräknat	1 514 835	
2006	Beräknat	1 514 835	

¹Inklusive av riksdagen redan beslutad minskning med 2 500 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003 och förslag om minskning med 10 000 tkr på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

Anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* disponeras av länsstyrelserna, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Delegationen för delar av Bergslagen, Dalsland och Värmland, Delegationen för norra Sveriges inland samt regeringen. NUTEK disponerar även medel för beslut som fattas av regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan.

Till anslaget finns ett bemyndigande.

Beslut om bidrag till de ändamål som anslaget omfattar fattades före 1999 mot äldreanslagen C1 *Lokaliseringsbidrag m.m.* (t.o.m. 1999) och C2 *Regionala utvecklingsinsatser m.m.* (t.o.m. 1998) från budgetåret 1995/96. För att täcka ut-

gifter på grund av beslut som fattats mot dessa äldreanslag och ännu inte utbetalats anslags medel budgetåret 2000 under anslaget A11 *Regionalpolitiska insatser*.

Tabell 3.15 Anslag för regionalt utvecklingspolitiska åtgärder

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 2002	Anslagssparande/reservationer 2002	Anslag 2003	Utgifts- prognos 2003
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 453	451	1 523	1 491
A11 Regionalpolitiska insatser	9	157	0	2
Summa	1 462	608	1 523	1 493

Det totala utfallet för 2002 uppgick till cirka 1 462 miljoner kronor, vilket inkluderar utfallet för äldreanslaget anslaget A11 *Regionalpolitiska insatser*.

Anslagssparandet vid utgången av 2002 uppgick totalt till cirka 608 miljoner kronor, vilket även det inkluderar äldreanslaget A11 *Regionalpolitiska insatser*. Av detta har ett anslagssparande på cirka 451 miljoner kronor från 2002 på anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* uppstått. Anslagssparandet beror främst på att utbetalningarna för medfinansiering av EG:s

strukturfondsprogram förskjutits framåt i tiden. Av detta anslagssparande har regeringen genom beslut dragit in cirka 325 miljoner kronor.

Anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* uppgår till cirka 1 523 miljoner kronor för budgetåret 2003. Utgiftsprognosen, inklusive äldreanslaget A11 *Regionalpolitiska insatser* för 2003 är 1 493 miljoner kronor. Det är en ökning jämfört med utgifterna 2002. En förklaring till detta är att utbetalningarna ökat i strukturfondsprogrammen och därmed även medfinansieringen från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under 2003 låta staten ta på sig ekonomiska åtaganden i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 3 200 miljoner kronor

område 19, bet. 2002/03:NU2, rskr. 2002/03:77).

Åtaganden som är gjorda med stöd av bemyndiganden för åren 1997–2003 kommer att ta i anspråk utrymme under den bemyndiganderam för 2005–2012 som föreslås i detta avsnitt.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 3 200 miljoner kronor under 2005–2012.

Tabell 3.16 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006-2012
Utestående åtaganden vid årets början	2 429	2 847	3 038		
Nya åtaganden	1 871	1 721	1 712		
Infriade åtaganden	1 453	1 530	1 550	1 080	2 120
Utestående åtaganden vid årets slut	2 847	3 038	3 200		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 200	3 200	3 200		

Regeringens överväganden

Anslagets ändamål

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional och central projektverksamhet,
- viss administration, uppföljning och utvärdering av de regionala företagsstöden, m.m.,

- äldre regionalpolitiska åtgärder,
- retroaktiva nedsatta socialavgifter samt,
- viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Småföretagsstödet upphörde vid utgången av 2001. Beslut om stöd får endast fattas avseende ansökningar som inkommit till länsstyrelsen eller det regionala självstyrelseorganet före den 1 januari 2002.

Medlen för regional projektverksamhet avser även projektmedel som medfinansierar EG:s strukturfondsprogram.

Åtgärderna kan bl.a. rikta sig till privata, kooperativa och statliga företag samt i vissa fall affärsverk, uppdragsmyndigheter, ideella organi-

sationer och kommuner. Åtgärderna skall bidra till att uppnå målet för den Regionala utvecklingspolitiken vilket innebär att de bl.a. skall bidra till att uppnå regeringens jämställdhetsmål.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och åtgärder inom ramen för regionala tillväxtprogram.

Sverige beräknas få ett ökat återflöde från EG:s strukturfonder under programperioden 2000–2006, vilket innebär att medfinansiering av strukturfondsprogram kan väntas ta i anspråk en ökad del av anslaget jämfört med programperioden 1995–1999.

Län med kommunala samverkansorgan

Riksdagen har beslutat att det fr.o.m. den 1 juli 2002 skall kunna bildas kommunala samverkansorgan för regional utveckling (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138). Ett samverkansorgan skall utgöras av ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstingen kan ingå som medlem, samt Gotlands kommun. Riksdagens beslut innebär, enligt lag (2002:34) om samverkansorgan i länen, att det fr.o.m. den 1 januari 2003 är möjligt för samverkansorganen att ta över en del av länsstyrelsernas uppgifter. I Blekinge, Uppsala, Östergötlands, Hallands och Dalarnas län har kommunala samverkansorgan det regionala utvecklingsansvaret från 2003. Detta kan komma att gälla även i Södermanlands län från 2004.

Ett samverkansorgan har till uppgift att bl.a. besluta om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling enligt vad som närmare föreskrivs av regeringen.

De medel som regeringen fördelar till dessa län avser följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt,
- uppföljning och utvärdering.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondspro-

gram och regionala tillväxtprogram. Vissa av de regionala företagsstöden ovan kan endast användas i län som ingår i ett nationellt stödområde.

Samverkansorganet har enligt ovan nämnda lag det regionala utvecklingsansvaret. De medel som regeringen tilldelar samverkansorganen avser ändamålet regional projektverksamhet, inkluderande de projektmedel som medfinansierar EG:s strukturfondsprogram, samt medel för uppföljning och utvärdering.

Medlen disponeras av NUTEK. Samverkansorganen skall besluta om användningen av medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas medel, inkluderande de medel som medfinansierar EG:s strukturfondsprogram. Länsstyrelserna bör också tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sin roll som samordnare av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet, insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd och vissa insatser inom jämställdhetsområdet. Dessutom tillförs länsstyrelserna medel för ändamålet stöd till kommersiell service. Därutöver tillförs länsstyrelserna medel för regionala företagsstöd. För ändamålet uppföljning och utvärdering bör samverkansorganen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. Även länsstyrelserna i berörda län bör disponera vissa medel från anslaget för dessa ändamål. I propositionen Regional samverkan och statlig länsförvaltning (prop. 2001/02:7) redovisar regeringen att samverkansorganens kostnader för att följa upp åtgärder och effekter av utvecklingsarbetet i länet bör täckas av staten. Med hänsyn till att omfattningen av arbetet i fråga i nuläget inte kan bedömas avser finansiering från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för uppföljning och utvärdering insatser av verksamhet finansierade av nämnda anslag.

Länsstyrelsernas användning av projektmedlen bör följas upp och ligga till grund för regeringens fortsatta överväganden.

Län med förlängd försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning – Skåne län och Västra Götalands län

Med anledning av riksdagens beslut om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördel-

ning har Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne län fr.o.m. den 1 juli 1997 bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och besluta om huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77).

Vidare har landstinget i Västra Götalands län fr.o.m. den 1 januari 1999 bl.a. tagit över ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och besluta om huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som länsstyrelsen i Västra Götalands län tidigare disponerat.

Fro.m. den 1 januari 1999 utgör vidare de nybildade Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting självstyrelseorgan i respektive län (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228).

Syftet med försöksverksamheten är att utveckla former för fördjupad demokratisk förankring av det regionala utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att försöksverksamheten i Skåne län och Västra Götalands län skall förlängas till utgången av 2006 (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138).

Självstyrelseorganen i berörda län skall besluta om användningen av medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

Huvuddelen av de medel regeringen fördelar till Skåne län respektive Västra Götalands län skall enligt riksdagens beslut i tillämpliga delar tillföras självstyrelseorganen för följande av de ändamål som angivits ovan:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt
- uppföljning och utvärdering.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtprogram. Vissa av de regionala företagsstöden ovan kan endast användas i län som ingår i ett nationellt stödområde. Regionala företagsstöd och regional projektverksamhet beslutas av de regionala självstyrelseor-

ganen. För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i Skåne län och i Västra Götalands län tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sin roll som samordnare av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet, insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd och vissa insatser inom jämställdhetsområdet.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör självstyrelseorganen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget för dessa ändamål.

Gotlands län och Kalmar län

Gotlands län och Kalmar län omfattas av den nya lagen om samverkansorgan. I Gotlands län utgör Gotlands kommun samverkansorgan. I Kalmar län utgör ett nybildat kommunalförbund samverkansorgan.

Samverkansorganen i Gotlands län och Kalmar län bör ha samma beslutanderätt inom anslaget 33:1 som tidigare självstyrelseorgan. Huvuddelen av de medel som regeringen fördelar till dessa län skall tillföras samverkansorganen att användas för följande ändamål:

- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt,
- uppföljning och utvärdering

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtprogram.

Regionala företagsstöd och regional projektverksamhet beslutas av samverkansorganen. För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sin roll som samordnare av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet, insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd och vissa insatser inom jämställdhetsområdet.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör samverkansorganen få besluta om vissa me-

del för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget för dessa ändamål.

Övriga län

Med övriga län avses sådana i vilka länsstyrelserna har det regionala utvecklingsansvaret. Härmed avses inte nuvarande försökslän och län där samverkansorganen har detta ansvar. I likhet med nuvarande ordning tilldelas länsstyrelserna medel för följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt,
- uppföljning och utvärdering.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Vissa av de regionala företagsstöden ovan kan endast användas i län som ingår i ett nationellt stödområde. Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtprogram.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör länsstyrelsen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten.

Disposition av medel för regeringen och NUTEK, m.m.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör, som hittills, de långsiktiga regionala problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom EG:s strukturfondsprogram och inom ramen för de regionala tillväxtprogrammen.

En mindre del av anslaget föreslås, liksom för närvarande, disponeras av regeringen och NUTEK för bl.a. viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

Av anslaget avses 36 miljoner kronor användas för att finansiera verksamhet som bedrivs av lokala och regionala resurscentra för kvinnor, varav 10 miljoner kronor skall användas för deras basverksamhet.

Regeringen föreslås även disponera medel för att täcka utgifterna för de lokaler som det samnordiska forskningsorganet inom den Regionala utvecklingspolitiken, Nordregio, disponerar.

Regeringens överväganden

Till anslaget 33:3 *Transportbidrag* under utgiftsområde 19. Regional utveckling föreslås 10 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera ökade utbetalningar av transportbidrag.

Till anslaget 38:4 *Turistfrämjande* under utgiftsområde 24. Näringsliv föreslås 10 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att användas till turistfrämjande åtgärder.

Till anslaget 32:1 *Länsstyrelserna m.m.* under utgiftsområde 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande föreslås 500 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*. Länsstyrelsen i Örebro län tillförs 250 000 kronor för att finansiera kostnader som uppstår med anledning av arbetet med gemenskapsinitiativet Urban. Länsstyrelsen i Västerbottens län tillförs 250 000 kronor för att finansiera kostnader som uppstår med anledning av arbetet med gemenskapsinitiativet Interreg IIIB Norra Periferin.

Till anslaget 40:2 *Konsumentverket* under utgiftsområde 24. Näringsliv föreslås 2 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera Konsumentverkets arbete med att stödja länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan i framtagandet av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

Till anslaget 40:2 *Konsumentverket* under utgiftsområde 24. Näringsliv föreslås dessutom 1 500 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera Konsumentverkets arbete med den s.k. servicedatabasen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 514 835 000 kronor.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 535 335	1 535 335	1 535 335
Förändring till följd av:			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	-20 500	-20 500	-20 500
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 514 835	1 514 835	1 514 835

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.2 33:2 Landsbygdsån

Tabell 3.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2002	Utfall	4 478		107 322
2003	Anslag	60 000	Utgifts-prognos	10 500
2004	Förslag	20 000		
2005	Beräknat	20 000		
2006	Beräknat	20 000		

Anslaget disponeras av Verket för näringslivsutveckling.

Räntor, avbetalningar, och andra återbetalningar på lånen tillförs inkomsttitlarna 2324 Ränteinkomster av lokaliseringsslån respektive 4139 Återbetalning av lokaliseringsslån. (Anslaget disponeras även för utbetalningar av tidigare beviljade regionala utvecklingslån).

Landsbygdsån beviljas av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen. Medel inom anslaget får, inom ramen för anslagets ändamål, användas som medfinansiering av åtgärder inom ramen för regionala tillväxtprogram.

Under 2002 beviljades 7,5 miljoner kronor i landsbygdsån. Under året utbetalades cirka 4,5 miljoner kronor. I räntor och amorteringar inbetalades cirka 1,4 respektive 4,8 miljoner kronor.

Regeringen har genom beslut dragit in hela anslagssparandet på cirka 107 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Anslagets nivå föreslås minskas till 20 000 000 kronor för 2004 eftersom efterfrågan på landsbygdsån beräknas bli lägre än tidigare beräknat. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 20 000 000 kronor.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:2 Landsbygdsån

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	60 000	60 000	60 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-40 000	-40 000	-40 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	20 000	20 000	20 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.3 33:3 Transportbidrag

Tabell 3.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2002	Utfall	353 150		- 4 350
2003	Anslag	346 000 ¹	Utgifts-prognos	346 000
2004	Förslag	346 000		
2005	Beräknat	346 000		
2006	Beräknat	346 000		

¹ Inklusive förslag om ökning med 10 000 tkr på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

Anslaget disponeras av NUTEK för transportbidrag enligt förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår på tilläggsbudget i denna proposition att anslaget för innevarande år ökar till 346 000 000 kronor, beroende på ökade transporter och höjda fraktpriser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 346 000 000 kronor.

Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:3 Transportbidrag

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	336 000	336 000	336 000
Förändring till följd av:			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	10 000	10 000	10 000
Förslag/beräknat anslag	346 000	346 000	346 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.4 33:4 Glesbygdverket

Tabell 3.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	26 468	1 263	
2003	Anslag	26 441	26 539
2004	Förslag	25 612	
2005	Beräknat	26 208 ¹	
2006	Beräknat	26 643 ²	

¹ Motsvarar 25 617 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 25 617 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Glesbygdverket.

Glesbygdverket har till uppgift att genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkten i skogslänens inre delar samt i skärgårdsområdena.

Av anslagssparandet på cirka 1,2 miljoner kronor har regeringen genom beslut dragit in cirka 0,5 miljoner kronor.

Utgiftsprognosen för 2003 uppgår till cirka 26,5 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 25 612 000 kronor.

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:4 Glesbygdverket

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	26 441	26 441	26 441
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	525	1 147	1 605
Beslut	140	143	146
Överföring till/från andra anslag	-1 500	-1 535	-1 560
Övrigt	6	11	11
Förslag/beräknat anslag	25 612	26 208	26 643

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.9.5 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006

Tabell 3.24 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	1 282 434	395 386	
2003	Anslag	1 200 000	1 420 000
2004	Förslag	1 200 000	
2005	Beräknat	1 050 000	
2006	Beräknat	1 050 000	

Anslaget disponeras av länsstyrelserna i Jönköpings, Örebro, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt Verket för näringslivsutveckling för utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden avseende programperioden 2000–2006.

Regionalfonden finansierar delvis programmen inom målen 1 och 2 (inklusive områden som får bidrag under en övergångsperiod) samt gemenskapsinitiativen Urban och Interreg III i sin helhet.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder redovisas dels på anslag för socialfonden under utgiftsområde 13. Arbetsmarknad, dels under anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Utfallet för 2002 var högre än anslaget beroende på att genomförandet av strukturfondsprogrammen kommit igång väl och på att utbetalningarna för åren före varit lägre än beräknat. Anslagssparande fick därmed tas i anspråk.

Regionalfondsramen för programperioden beräknas till cirka 7 900 miljoner kronor för de program som redovisas och förvaltas i Sverige. Sverige skall inför 2004 bedöma resultatet av insatserna inom varje strukturfondsprogram avseende målen 1 och 2 utifrån ett antal indikatorer. EG-kommissionen kommer sedan att besluta om fördelningen av den s.k. resultatreserven mellan de svenska målprogrammen, vilken utgör fyra procent av målprogrammets strukturfondsram.

Utgiftsprognosen för 2003 är högre än anslaget och uppgår till 1 420 miljoner kronor och anslagssparande förväntas tas i anspråk. T.o.m. april 2003 har 27 procent av regionalfondsramen utbetalats och 77 procent in-tecknats i beslut. Prognosen är att cirka 35 procent av ramen skall vara utbetald vid årets slut, dvs. utbetalningstakten förväntas bli god.

Inbetalningarna från EG-kommissionen till Sverige sker initialt genom ett förskott, som omfattar sju procent av den totala regionalfondsramen. Sverige måste sedan redovisa faktiska utbetalningar för projekten för att få ytterligare strukturfondsmedel. Inbetalningarna från EG-kommissionen redovisas på inkomsttitel 6312 på statsbudgetens inkomstsida.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 3.25 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden
Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006-
Utestående åtaganden vid årets början	3 107 000	3 676 000	3 601 000		
Nya åtaganden	1 851 000	1 375 000	920 000		
Infriade åtaganden	-1 282 000	-1 450 000	-1 400 000	- 980 000	-2 141 000
Utestående åtaganden vid årets slut	3 676 000	3 601 000	3 121 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	4 000 000	4 500 000	3 500 000		

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 besluta om åtaganden som innebär utgifter på högst 3 500 miljoner kronor under 2005–2008. Syftet är att anpassa anslaget till ett långsiktigt planerande för de beslutande myndigheterna enligt de intentioner som ligger till grund för EG:s fleråriga strukturfondsprogram.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 200 000 000 kronor.

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2004-2006, för 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006
Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Förändring till följd av:			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		-150 000	-150 000
Förslag/beräknat anslag	1 200 000	1 050 000	1 050 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.